

SARKAN

Ауданның қоғамдық-саяси апталық газеті

Газет 1933 жылғы мамырдан шығады

• www.sarkan-gazeta.kz

• e-mail: Igiman01@mail.ru

• №28 (95186) 24 шілде 2026 ж.

ҚҰРЫЛТАЙ | 23 тамыз

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ

ТАИЛАНД ПРЕМЬЕР-МИНИСТРІМЕН КЕЗДЕСУ ӨТКІЗДІ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Шанхайдағы жұмыс сапары аясында Таиланд Премьер-министрі Анутин Чарнвиракулмен кездесті.

Мемлекет басшысы Қазақстан Таиландты Азиядағы басты серіктестердің бірі ретінде қарастыратынын атап өтті.

Президент екі елдің экономикалық ықпалдастығының келешегін жоғары бағалады. Биыл төрт айда тауар айналымы былтырғы сәйкес кезеңмен салыстырғанда 76 пайызға ұлғайып, 110 миллион доллардан асқан. Қасым-Жомарт Тоқаевтың пікірінше, аталған көрсеткішті әлі де арттыра түсуге болады. Әсіресе, сауда-саттық көлемін аграрлық өнімдерді жеткізу есебінен ұлғайтуға мол мүмкіндік бар.

Мемлекет басшысы кәсіпкерлерге қолайлы жағдай жасау мақсатында екі ел үкіметтері арасындағы байланысты жандандыруды ұсынды.

Ынтымақтастықты жандандыратын саланың бірі – туризм. Таиланд Қазақстан азаматтары үшін ең танымал бағыттардың қатарына кіреді. Өткен жылдың өзінде бұл елге 150 мыңнан аса отандасымыз барған. Қазақстан да Таиланд азаматтарына демалыстың бірегей мүмкіндіктерін, соның ішінде қысқы туризм қызметін ұсына алады.

Анутин Чарнвиракул елінің өзара мүддеге сай көптеген мәселе бойынша ықпалдастықты арттыруға ниетті екенін мәлімдеді.

Оның айтуынша, Бангкок экономика, сауда, цифрландыру және туризм салаларындағы өріптестікке тың серпін беру қажет деп санайды.

Кездесу соңында Қасым-Жомарт Тоқаев Премьер-министр Анутин Чарнвиракулды Қазақстанға ресми сапармен келуге шақырды.

• Президент тапсырмаларын жүзеге асыру

Үкімет автомобиль өнеркәсібі саласындағы локализациялау және технологиялық дамуды күшейтеді

Премьер-министр Олжас Бектеновтің төрағалығымен өткен Үкімет отырысында отандық автокөлік жасау саласының қазіргі жағдайы мен алдағы даму перспективалары қаралды.

Жиында өнеркәсіп және құрылыс министрі Ерсайын Нағаспаев, ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек баяндама жасады. Сондай-ақ Astana Motors, Allur компаниялар тобы, Kia Qazaqstan және QazTehna кәсіпорындары мен қазақстандық автомобиль одағының басшылары бизнес ұсыныстары мен ағымдағы жобалар туралы баяндады.

Олжас Бектенов автомобиль өнеркәсібінің экономиканы әртараптандыру мен еліміздің технологиялық дамуын қамтамасыз етудегі маңызын атап өтті. Мемлекет басшысы Үкіметке елімізді орнықты дамыту бағытында жүйелі жұмыстарды жалғастырып, ұлттық экономика құрылымын нығайтуды тапсырды.

«Биыл маусым айында машина жасау және көлік мәселелері бойынша заңнамаларға тиісті түзетулер енгізілді. Бұл өзгерістер отандық кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыруды және өндірістік технологияларды жетілдіруді мақсат етеді. Машина жасау саласы – өсудің маңызды бағыттарының бірі әрі ел экономикасын жеделдетілген әртараптандырудың локомотиві. Мемлекет басшысы отандық автомобиль өнеркәсібін толыққанды жоғары технологиялық салаға айналдыру міндетін қойды. KIA Qazaqstan, Astana Motors сияқты басқа да бірқатар ірі жобаны жүзеге асыру еліміздің бүкіл өнеркәсібін технологиялық жаңғыртуға елеулі серпін берді», — деп атап өтті Премьер-министр.

Өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің мәліметінше, соңғы бес жылда автомобиль саласына тартылған инвестиция

Үкімет автомобиль өнеркәсібі саласындағы локализациялау және технологиялық дамуды күшейтеді

көлемі 457 млрд теңгеге жетті. Саладағы жұмыспен қамту деңгейі 10 мыңнан астам адамды құрады. Елімізде 2025 жылы 171 мың көлік құралы өндірілді. 2026 жылы өндіріс көлемін 190 мың бірлікке дейін арттыру, оның ішінде 177 мың жеңіл автокөлік, 10 мың бірлік жүк және арнайы техника, 3 мың автобус шығару жоспарлануда.

Бүгінгі таңда елімізде автокөлік құралдарын шығаратын 11 кәсіпорын жұмыс істейді. 2025 жылы қуаты жылына 120 мың автомобиль шығаруға қауқарлы Astana Motors Manufacturing Kazakhstan және қуаты 70 мың автомобиль өндіретін KIA Qazaqstan зауыттары іске қосылды. Екі кәсіпорынға салынған инвестицияның жалпы көлемі шамамен 347 млрд теңгені құрады, 5 мыңнан астам жұмыс орны ашылды. 2026 жылдың төртінші тоқсанында жалпы қуаты жылына 1 мың бірлік болатын Volvo және XCMG маркалы тартқыштар шығаруды бастау жоспарланып отыр.

Отырыс қорытындысы бойынша Олжас Бектенов бірқатар тапсырма берді.

Бірінші. Өнеркәсіп және құрылыс министрлігіне салалық кәсіпорындармен бірлесіп, бір ай ішінде автобөлшектер өндірісін құру бойынша тиісті жоспарды әзірлеу тапсырылды. Қосалқы бөлшектер өндірісінде қолданылатын отандық материалдардың түрлерін кеңейту қажеттігі атап өтілді. «Qazmet» компаниясы автобустар мен жүк көліктері үшін арнайы болат маркаларын шығаруда.

Келесі кезеңде жеңіл автомобильдерге арналған болат өндірісін қолға алу

қажет.

Сонымен қатар мыс, алюминий, хромды терең өңдеу, резеңке, пластик, кабель және басқа да өнім түрлерін дамыту саласында да үлкен әлеует бар екені атап өтілді. Жобаларды жүзеге асыру локализациялау деңгейін арттыруға, өндірістік кластерлер қалыптастыруға және қазақстандық қамту үлесін ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Екінші. Бүгінде еліміздің негізгі күре жолдарының бойында электр көліктерін қуаттайтын 70-ке жуық станция жұмыс істеп тұр.

Жақында «Car Park Transformer» компаниясымен 2030 жылға дейін жол бойында сервистік қызмет көрсетуге арналған 250 станция салу бойынша инвестициялар туралы келісім бекітілді.

Көлік министрлігіне Өнеркәсіп және құрылыс министрлігімен бірлесіп, электр қуаттау станцияларының желісін дамыту үшін ірі халықаралық компанияларды тарту жұмыстарын күшейту тапсырылды.

Үшінші. Елімізде электромобильдерге арналған аккумуляторлар өндірісінің жаһандық тізбегіне ықпалдасу үшін қажетті шикізат қоры бар.

Аккумулятор өндірісінде аса маңызды – сфералы графит шығаратын ірі жобаны іске қосу жоспарланып отыр.

Өнеркәсіп министрлігіне мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп, жобаның уақтылы пайдалануға берілуін қамтамасыз ету тапсырылды.

Сондай-ақ жуырда Мемлекет басшысы Қытай Халық Республикасына жасаған сапары барысында аккумулятор

өндірісінде әлемдік көшбасшы саналатын CATL компаниясының басшылығымен кездесті. Компания еліміздің аумағында жоғары технологиялық өндірісті іске асыру ниетін растады.

Төртінші. Автомобиль өнеркәсібі үшін кадрлар даярлау бүгінде 19 жоғары оқу орнында 34 білім беру бағдарламасы бойынша жүргізілуде. Дуальды оқытуды 16 ЖОО 48 кәсіпорынмен бірлесіп жүзеге асырады.

Өнеркәсіп және құрылыс министрлігіне сала кәсіпорындарымен бірлесіп, бір ай мерзімде машина жасау саласындағы кәсіптік стандарттарды цифрландыру мен озық инновациялық технологиялар, автокөлікті электрлендіру сынды заманауи талаптарға сәйкестендіре отырып, жаңарту тапсырылды.

Ғылым және жоғары білім, Өнеркәсіп және құрылыс министрліктері салалық кәсіпорындармен және жоғары оқу орындарымен бірлесіп, бір ай мерзімде ғылыми-зерттеу зертханаларын құру жөнінде нақты ұсыныстар енгізуі қажет.

Бесінші. Қаржы министрлігіне Өнеркәсіп және құрылыс министрлігімен бірлесіп, он күн ішінде автокөліктердің ел аумағына заңсыз әкелінуіне жол бермеу жөнінде шаралар кешенін әзірлеу тапсырылды.

Заңсыз әкелінетін көлік құралдары көбінесе белгіленген техникалық және экологиялық талаптарға сәйкес келмейтіні атап өтілді. Кедендік әкімшілендіру мен техникалық реттеу саласындағы тиісті тәсілдер осы жылдың 1 қыркүйегінен бастап қолданысқа енгізілуі тиіс.

Мемлекеттік органдарға қолданыстағы заңнамалық нормаларды түсіндіру барысында нақты әрі айқын ұстаным болу және халық арасында кеңінен түсіндіру жұмыстарын жүргізу тапсырылды.

Тапсырмалардың орындалуын жалпы бақылау және үйлестіру Премьер-министрдің бірінші орынбасары Нұрлыбек Нәлібаевқа жүктелді.

Үкімет Алакөл көлінде жағалауды қорғайтын бөгет салуға 3 млрд теңге бөлді

Мемлекет басшысының су шаруашылығы инфрақұрылымын дамыту жөніндегі тапсырмаларын орындау аясында Жетісу облысы Алакөл көлі жағалауын қорғайтын бөгет салу жобасын жүзеге асыруға Үкімет резервінен 3 млрд теңге бөлінді.

Тиісті қаулыға ҚР Премьер-министрі Олжас Бектенов қол қойды. Бөлінген қаражат ұзындығы 6 шақырым қорғаныс бөгетін салуға бағытталады, оның 2,5 шақырымы Көктұма ауылына, 3,5 шақырымы

Ақши ауылына тиесілі.

Бұған дейін 2025 жылы 1,7 шақырым учаскеде нығайту, жер қазу, бетон құю жұмыстары жүргізіліп, габион құрылымдарын орнату жұмыстары аяқталды. Жалпы алғанда, құрылыс-

монтаждау жұмыстарының шамамен 25%-ы орындалды.

Жобаның жүзеге асырылуы Алакөл жағалауының одан әрі шайылуының алдын алып, көлдегі шөгінділердің табиғи тасымалдануы

мен қайта бөліну жүйесін сақтауға мүмкіндік береді.

Қорғаныс инфрақұрылымын қалыптастыру өңірдің туристік әлеуетін дамытуға және демалушылар мен жергілікті тұрғындар үшін жағдай жасауға ықпал етеді.

Соңғы екі жыл ішінде Ақмола, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Қостанай Солтүстік Қазақстан және Павлодар сияқты алты өңірде жалпы ұзындығы 243 шақырым болатын қорғаныс бөгеттері мен құрылыстары салынып, нығайтылды.

Үкімет су және туристік инфрақұрылымды дамытуға, табиғи ресурстарды сақтауға және өңірлердің орнықты әлеуметтік-экономикалық дамуын қамтамасыз етуге бағытталған жобалардың жүзеге асырылуын тұрақты бақылауда ұстап отыр.

ҚР Премьер-Министрінің ресми ақпараттық ресурсы.

Жетісу облысының Талдықорған қаласындағы Достық үйі базасында этномәдени кеңістік тұжырымдамасы бойынша жұмыс істейтін этнокітапхана ашылды. Оны құру барысында Жетісу өңірінің тарихы мен өзіндік ерекшелігіне ерекше көңіл бөлінді. Интерьерді безендіруде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтері кеңінен қолданылды, – деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Этнокітапхана ашылды

Этнокітапхана облыс тұрғындары мен қонақтарына, жастарға, студенттерге, оқытушыларға, ғылыми қызметкерлерге, этномәдени бірлестіктердің өкілдеріне және кітапсүйер барша оқырман үшін ашық. Келушілер жайлы жағдай жасалған оқу залында кітап қорын пайдаланып, кітап оқуға, өздігінен білім алуға және қажетті ақпаратты алуға мүмкіндік алады.

Этнокітапханадағы кітап қоры шамамен 1500 басылым. Қорда қазақ және әлем әдебиетінің таңдаулы шығармалары, сөздіктер, сондай-ақ өңірде тұратын түрлі

этностардың тілдеріндегі тарихи, ғылыми-әдістемелік және балалар әдебиеті жинақталған.

«Қоғамдық келісім» КММ директоры Айдос Игембайдың айтуынша, бұл жобаның негізгі мақсаты – әдебиет арқылы түрлі этностардың мәдени мұрасын насихаттау, қоғамдық бірлік пен келісімді нығайту, сондай-ақ жалпы кітап оқуға деген қызығушылықты арттыру.

– Мемлекет басшысы атап өткендей, кітап оқуға баулу – өркениетті қоғам құрудың және озық ұлт қалыптастырудың ба-

сты шарттарының бірі. Сондықтан азаматтарымыздың, әсіресе жастардың арасында кітап оқу мәдениетін кеңінен насихаттауымыз керек. Бүгінгі ашылып отырған этнокітапхана – осы ұстанымның жарқын көрінісі. Мәдениеттердің өзара жақындасуына ықпал ететін бұл жобаның басты мақсаты – өңірде ғылыми ортаны қалыптастыру және Қазақстанның этносаясат саласындағы бірегей

моделін зерделеу. Алдағы уақытта кітапхана оқу-әдістемелік орталықтың негізіне айналады деп жоспарлап отырмыз. Осы мақсатта жастар мен ғылыми қауымдастық өкілдерін кеңінен тартатын боламыз. Сонымен қатар өңірдің этнодемографиялық және этномәдени ерекшеліктерін қамтитын Жетісу облысының этнокартасы заманауи цифрлық жобасын әзірледік, – деді А.Игембай.

Іс-шараға қатысқан өңірдегі этномәдени бірлестіктердің өкілдері этнокітапхананың ашылуы Достық үйінің мәдени-ағартушылық қызметін дамытудағы маңызды қадамдардың бірі болғанын атап өтті. «Кітапхана қоры тұрғындардың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыруға, Қазақстанда тұратын этностардың тарихымен, мәдениетімен және тілдерімен танысуына мүмкіндік береді. Сонымен қатар ол өңір тұрғындарының рухани және зияткерлік дамуына ықпал ететін заманауи мәдени кеңістікке айналады деп сенеміз», – деді олар.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Суретті түсірген: Қанат Өмірәлинов.

Жетісу облысында жалпы сыйымдылығы 714 мың тонна болатын 486 астық қоймасы бар

Облыста жалпы бір мезгілде 714 мың тонна астық сақтауға арналған 486 астық қоймасы бар. Олар өңірдің 10 ауданы мен қаласында негізгі астық өндірушілерге жақын жерде орналасқан. Бұл нысандар егін өнімін қабылдауға, сақтауға және кейіннен өңдеуге арналған. Сақтау барысында астық тазартылып, сұрыпталып және кептіріледі, бұл оның ұзақ мерзім бойы сапалы сақталуына мүмкіндік береді. Облыстағы астық кептіргіш құрылғылардың жалпы өнімділігі тәулігіне 500 тонна шамасында, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Өңірде масақты дөңді дақылдарды жинау науқаны қызу жүріп жатыр. Бүгінге дейін 39,3 мың гектар алқаптан өнім жиналып, 73,8 мың тонна астық бастырылды. Орташа өнімділік гектарына 18,8 центнерден айналды.

Бұл ретте егін орағы Көксу ауданында да қарқынды жүргізілуде. Соның бірі – Алғабас ауылындағы «Ұлан» шаруа қожалығының егіс

алқаптары.

– Биыл 390 гектарға жаздық арпа, 150 гектарға бидай ектік. Сонымен қатар біржылдық және көпжылдық шөптер мен жүгері өсіреміз. Мал шаруашылығымен де айналысамыз. Қазіргі таңда шаруашылықта 350 бас сиыр мен 500 жылқы бар. Жемшөп қоры жеткілікті. Сондай-ақ өзіміздің бордақылау алаңымыз жұмыс істейді. Үш қоймамызда арпа мен жүгеріні сақтауға толық мүмкіндік бар. Әр қойманың сыйымдылығы шамамен 3 мың тоннаға дейін астық сақтауға жетеді. Қазіргі уақытта егістікті күтіп-баптау жұмыстары жүргізілуде және дөңді дақылдарды жинау басталды. Былтыр мол өнімнің артылған бөлігін Тәжікстан мен Өзбекстанға экспорттадық, – деді «Ұлан» шаруа қожалығының жетекшісі Нұржан Рғайбек.

Шаруашылық басшысы мемлекеттік қолдаудың арқасында шаруашылықтың техника паркі жаңартылғанын да атап өтті. Лизинг арқылы астық жинайтын жаңа комбайн мен тракторлар сатып алынған.

Атап өтсек, Көксу ауданында шамамен 1800 шаруа қожалығы бар. Оның 250-ге жуығы мал шаруашылығымен айналысады. Ауданда егін жинау жұмыстары бекітілген кестеге сәйкес жүргізілуде. Сонымен қатар ауданда 42 астық қоймасы жұмыс істейді. Аудандағы ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілері «Кең дала-2» бағдарламасымен 1 млрд теңгеге жуық көлемде жеңілдетілген несие алды.

Сондай-ақ Жетісу облысында күзгі дала жұмыстарына 1636 бірлік ауыл шаруашылығы техникасы, оның ішінде 1002 астық жинайтын комбайн қатысады. Қазіргі уақытта барлық техника толық жөндеуден өткізіліп, егін жинау науқанына 100 пайыз дайын.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.
Суретті түсірген:
Д.ЕРОФЕЕВ.

Жетісулық жастар Балқаш жағалауында экоакция өткізді

Жетісу облысында «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық бағдарламасы аясында «EcoRace» акциясы өтті. Балқаш көлі аймағының тазалығын сақтау бағытында ұйымдастырылған іс-шараға ерікті жастар белсене қатысты, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

«Jetisu jastary» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ұйытқы болуымен өткен акция негізінен екі бағытты қамтыды. Атап айтқанда, бірінші бағыт Ақсу ауданы Көлтабан ауылының бұрылысынан басталды.

Мұнда еріктілер Балқаш көліне бара жатқан автокөліктерді тоқтатып, иелеріне қолғаптар мен қоқыс жинауға арналған арнайы қаптар таратты. Іс-шара аясында жол үстінде жалпы саны 50-ге жуық автокөлік тоқтатылды. Көліктердегі тұрмыстық қалдықтар қабылданып, оның орнына естелік сыйлықтар үлестірілді.

– Бұл біз үшін күтпеген жағдай болды, сондықтан екі есе қуаныш сыйлады. Жолда бізді бір топ жас тоқтатты. Басында не бо-

лып жатқанын түсінбей қалдым. Кейін олар бізге құралдар беріп, не істеу керектігін түсіндірді, әрі сыйлық берілетінін айтты. Біз бұл игі іске қатысуға қуана келістік. Бұл тәрбиелік мән бар өте жақсы бастама екен. Қазақстан – менің туған жерім. Сондықтан туған өлкеме демалысқа жиі келіп тұрамыз. Табиғатты аялап, қорғауға үлес қосып жүрген баршаңызға алғысымды білдіремін! – деді көрші мемлекеттен отбасымен жеке көлігімен демалуға келген Владимир.

Сол сияқты ерікті жастар белгіленген бағытпен жүріп, жол жиегі мен көл жағалауындағы бейберекет шашылған тұрмыстық қалдықтарды жинады. Оны екінші бағыт – Сарқан ауданы Лепсі

ауылындағы полиция пунктінің жанындағы белгіленген мәреге жеткізіп тапсырды.

Осы орайда «Жетісу жастары» КММ ұйымдастыру бөлімінің жетекшісі Әділет Алмекеев мұндай бастаманың табиғатты қорғау бір күндік науқан еместігін, оның әр адамның күнделікті өмір салтына айналуы қажет екенін тағы бір мәрте дәлелдегенін айтады:

– Мұндай бастаманың басты мақсаты – халықтың экологиялық

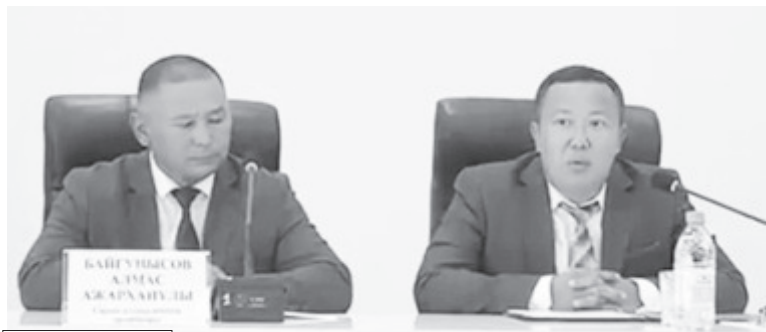

мәдениетін қалыптастыру. Әсіресе жазғы маусымда демалушылар тарапынан көл жағалауларының санитарлық тазалығын сақтамау, қоқысты бейберекет лақтыру салу әлі де жиі кездеседі. Жалпы, тазалық әркімнің өзінен басталады. Туған жердің тазалығы – әр азаматтың ар-ожданы мен елге деген жанашырлығының өлшемі. Сондықтан экологиялық мәдениетті қалыптастыруға жастар өз үлестерін қосып жатыр, -

дейді Әділет Ерғұланұлы.

Жыл басынан бері «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясындағы іс-шараларға өңірдің 227 мыңнан астам тұрғыны қатысты, 16 мың тонна қоқыс шығарылды, 135 мыңға жуық түп көшет отырғызылды.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.
Фототілші:
Д.ЕРОФЕЕВ.

АҚПАРАТТЫҚ ТҮСІНДІРУ
ЖҮРГІЗІЛДІ

Жуырда Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің Жетісу облысы бойынша департаменті басшысының орынбасары Арыстан Асқар аудандық әкімдікте өңірдің мемлекеттік қызметшілерімен кездесу өткізді.

Кездесу барысында Арыстан Асқарұлы 2026 жылғы 1 шілдеден күшіне енген Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясының, «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңындағы өзгерістер және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл заңнамасындағы нормалар бойынша ақпараттық-түсіндіру жүргізіп, өзекті мәселелерімен таныстырды.

Іс-шара барысында жиынға қатысушыларға қолданыстағы заңнамадағы өзгерістер, мемлекеттік қызметші-лердің ар-намыс кодексі туралы жан-жақты ақпарат берілді. Сондай-ақ кездесу барысында туындаған сұрақтарға жауап беріліп, құқықтық кеңестер ұсынылды.

Мұндай кездесулер азаматтардың құқықтық сауаттылығын арттыруға, қоғамдағы жауапкершілік мәдениетін нығайтуға және мемлекет пен халық арасындағы өзара байланысты күшейтуге ықпал етеді.

Өз тілшіміз.

Рейдтік шара өткізілді

Жуырда өңірде «Таза Қазақстан» бағдарламасы мен «Заң мен тәртіп» қағидатын іске асыру аясында мобильді топ Алмалы ауылдық округінде рейдтік шара өткізді.

Рейд аудан әкімінің орынбасары Алмас Ажарханұлының жетекшілігімен өтті. Оған аудандық мәслихат депутаты Ж. Құдияров және аудандық прокуратура, полиция бөлімінің қызметкерлері қатысып, елді мекен аумағының санитарлық жағдайына мониторинг жүргізді.

Аталған шара барысында қоғамдық тәртіптің сақталуы, абаттандыру және санитарлық тазалық талаптарының орындалуы тексерілді. Сонымен қатар қоқыс пен инертті материалдарды заңсыз орналастыру деректері назарға алынып, арықтарды тазалау және ағаштарды санитарлық мақсатта кесу бойынша жұмыстар бақылауда болатыны мәлімделді.

Өз тілшіміз.

Дәрілік заттарды
өткізу нарығына
талдау басталды

Қазақстан Республикасы Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің Жетісу облысы бойынша департаменті дәрілік заттарды көтерме және бөлшек саудада өткізу нарықтарындағы бәсекелестіктің жай-күйіне талдау жүргізуді бастады.

Талдаудың негізгі мақсаты - аталған нарықтардағы бәсекелестіктің деңгейін бағалау, үстем немесе монополиялық жағдайға ие нарық субъектілерін анықтау.

Сонымен қатар, талдау барысында Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасының сақталуы зерделеніп, үстем немесе монополиялық жағдайды теріс пайдалану белгілерінің болуы не болмауы анықталатын болады.

Талдау нәтижесінде нарықтағы бәсекелестіктің дамуына кедергі келтіретін факторлар айқындалып, оларды жоюға бағытталған тиісті ұсыныстар әзірленетін болады.

Начат анализ рынка
реализации
лекарственных средств

Департамент Агентства по защите и развитию конкуренции Республики Казахстан по области Жетісу приступил к проведению анализа состояния конкуренции на рынках оптовой и розничной реализации лекарственных средств.

Целью анализа является оценка состояния конкуренции на указанных товарных рынках, определение уровня конкуренции, выявление субъектов, занимающих доминирующее или монопольное положение, а также оценка целесообразности участия государства на данных товарных рынках.

В рамках анализа также будет установлено наличие или отсутствие признаков нарушения законодательства Республики Казахстан в области защиты конкуренции, включая факты злоупотребления доминирующим или монопольным положением.

Кроме того, анализ направлен на выявление факторов, препятствующих развитию конкурентной среды на указанных рынках, а также выработку предложений по их устранению.

Мемлекеттік қызметтегі
меритократия қағидаты

Мемлекеттік қызметтегі меритократия – мемлекеттік қызметке қабылдау және қызметтік өсу кезінде азаматтардың кәсіби біліктілігіне, білім деңгейіне, еңбек нәтижесіне және құзыреттілігіне негізделетін қағидат. Бұл қағидат кәсіби, тиімді әрі халыққа қызмет ететін мемлекеттік аппарат қалыптастырудың негізгі тетіктерінің бірі болып табылады.

Меритократия қағидатына сәйкес мемлекеттік қызметке іріктеу, бағалау және мансаптық ілгерілету үдерістері ашықтық, әділдік және тең мүмкіндік негізінде сай жүзеге асырылады. Бұл мемлекеттік органдардағы кадрлық саясаттың тиімділігін арттырып, кәсіби мамандарды ынталандыруға мүмкіндік береді.

Меритократия қағидатының іс жүзінде іске асырылуы мемлекеттік аппаратқа деген сенімділікті нығайтып, тұрақтылықты қамтамасыз етеді. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің Жетісу облысы бойынша департаментімен мемлекеттік қызметшілердің жай-күйі туралы есептілігінің нәтижесіне сәйкес, меритократия қағидаты бойынша оларды тағайындаудың объективтілігіне тұрақты негізде мониторинг жүргізіледі.

Жетісу облысының жергілікті атқарушы органдарында 2026 жылдың 1 жартыжылдығының қорытындысы бойынша меритократия қағидатының сақталу деңгейі 74% құрайды. Яғни, өткізілген ішкі конкурс нәтижесінде - 37 азамат ілгерілету арқылы жоғары лауазымдарға тағайындалды.

Меритократия қағидатының басты артықшылықтарының бірі – мемлекеттік қызметшілерді үздіксіз кәсіби дамуға ынталандыру. Білімі мен тәжірибесін жетілдіріп, жоғары нәтижелер көрсеткен қызметкерлердің мансаптық өсуіне мүмкіндік беріледі. Бұл мемлекеттік аппараттың сапасын арттырып қана қоймай, қоғамның мемлекеттік институттарға деген сенімін күшейтеді. Сонымен қатар меритократия әділ кадрлық шешімдер қабылдауға және мемлекеттік қызметтің беделін арттыруға ықпал етеді.

Меритократия – кәсібилікке, адалдыққа және жауапкершілікке негізделген мемлекеттік қызметтің маңызды қағидаты. Оның тиімді жүзеге асырылуы халыққа сапалы мемлекеттік қызмет көрсетуді қамтамасыз етіп, елдің тұрақты дамуына және тиімді мемлекеттік басқару жүйесін қалыптастыруға негіз болады.

Б. ШАРИПОВА,

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің Жетісу облысы бойынша Департаментінің Мемлекеттік қызмет басқармасының бас маманы.

АЛИМЕНТ – әкелік
міндеттің бір бөлігі ғана

Қ о ғ а м д а «Алимент төле-сем, әкелік міндетімді орында-дым» деген жаңсақ түсінік әлі де кездеседі. Алайда әкелік жауапкершілік

тек қаржылай қолдау көрсетумен шектелмейді. Алимент – заңмен белгіленген міндет болса, әкелік – өмір бойы жалғасатын моральдық әрі тәрбиелік жауапкершілік.

Әрбір бала әкесінің қамқорлығын, қолдауын және мейірімін сезініп өсуге құқылы. Әкенің жылы сөзі, бірге өткізген уақыты, өмірлік тәжірибесі мен тәрбиесі баланың тұлға болып қалыптасуына зор ықпал етеді. Материалдық көмек маңызды болғанымен, ол ешқашан ата-ананың махаббаты мен көңілін алмастыра алмайды.

Ажырасқан жағдайда да әкенің бала алдындағы міндеті тоқтамайды. Ол баланың тәрбиесіне қатысып, оқуына, денсаулығына және рухани дамуына көңіл бөліп, мүмкіндігінше өміріндегі маңызды сәттерде жанынан табылуы керек. Бұл – баланың өзін қауіпсіз сезінуіне, қоғамға бейімделуіне және болашағына сеніммен қарауына ықпал етеді.

Қазақстан Республикасының заңнамасы ата-аналардың баланы асырауға міндетті екенін айқындайды. Алимент төлеу – осы міндеттің заңдық көрінісі. Дегенмен, заңмен орындалатын қаржылық міндеттің өзі әкелік жауапкершілікті толық қамтымайды. Әкелік – баланың өміріне белсенді араласу, оған бағыт-бағдар беру және үлгі болу.

Баланың бақыты – ата-ананың ортақ жауапкершілігі. Сондықтан әрбір әке алиментті тек заң алдындағы міндет ретінде емес, өз жауапкершілігінің бір бөлігі ретінде қабылдап, ең бастысы, баласының өмірінде бар болуға ұмтылғаны жөн. Себебі алимент – әкелік міндеттің бір бөлігі ғана, ал балаға ең қажеті – әкесінің қамқорлығы, сүйіспеншілігі және қолдауы.

А. ИМАНДУСАНОВ,

Жетісу облысы бойынша жеке сот орындаушылар палатасының жеке сот орындаушысы.

• Мәдениет

Жуырда қала тұрғындарының бос уақытын тиімді ұйымдастыру, салауатты өмір салтын насихаттау және мәдени демалысты дамыту мақсатында «Қойтас» экосаябағы аумағында «Саялы төрім - Сарқаным» атауымен бұқаралық, мәдени және спорттық іс-шаралар ұйымдастырылды. Аталған шараға әртүрлі жастағы тұрғындар, жастар, балалар мен әр түрлі қалалардан келген меймандар белсене қатысып, көтеріңкі көңіл күйде уақыттарын пайдамен өткізді.

Саялы төрім - Сарқаным

Спорттық бағдарламалар аясында таяқпен жүгіру, секіргішпен секіру, пинг-понг шарын құлатпай жүгіру, допты соғып жүгіру, допты аяққа қысып жүгіру, бірін-бірі арқалап жүгіру, бөрене үстінде жастықпен сайыс, бірін-бірі көтеріп аударыспақ ұйымдастыру сынды эстафеталық

спорт түрлерінен жарыстар ұйымдастырылды. Қатысушылар өзара топтарға бөлініп, бақ сынасып, сайыс соңында жеңімпаздар мен жүлдегерлер дипломдармен және естелік сыйлықтармен марапатталды. Бұл жарыстар жасөпірімдердің салауатты өмір сал-

тына деген қызығушылығын арттырып, өз кезегінде бұқаралық спортты дамытуға өз үлесін қосты.

Іс-шараның мәдени бөлімінде Қ. Тастанбеков атындағы аудандық мәдениет үйінің ұйымдастыруымен әзірленген концерттік бағдарлама ұсынылды. Әсем әндер орында-

лып, көрермендер қосыла шырқап отырды. Сонымен қатар, ауылдық округтерден келген өнерпаздардың да өнер көрсетуі мәдени шараға жиналғандардың ыстық ықыласына бөленіп, тұрғындарға мерекелік көңіл-күй сыйлады.

Шара барысында жиналған қауым бір-бірімен еркін араласып, демалып, отбасыларымен бірге уақыт өткізді. Мұндай көпшілік іс-шаралар қоғамдағы бірлік пен татулықты нығайтып, ұлттық құндылықтарды дәріптеуге, тұрғындардың мәдени және рухани дамуына оң әсерін тигізеді.

Жоғары деңгейде ұйымдастырылып, қатысушылардың зор ықыласына ие болған саябақтағы мәдени-бұқаралық іс-шаралар алдағы уақытта да жалғасын тауып, тұрғындардың бос уақытын мазмұнды өткізуге және салауатты өмір салтын қалыптастыруға ықпал ететіні сөзсіз.

Жақсылық ЖОМАРТҰЛЫ.

«Мы – gemu Галактику: БУДУЩЕЕ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА СРЕДИ ЗВЁЗД»

Когда человек впервые посмотрел на ночное небо, он, вероятно, не знал ни названий звёзд, ни законов физики. Но он уже чувствовал главное, связь с бесконечностью. С тех пор прошли тысячи лет, а взгляд человека по-прежнему устремлён вверх. Космос перестал быть только предметом мифов и легенд, он стал частью нашей истории и нашего будущего.

Я выросла в Казахстане, стране, где космос ощущается не как далёкая абстракция, а как часть живой истории. На этой земле находится космодром Байконур, место, с которого началась новая эпоха в развитии человечества. Именно отсюда 12 апреля 1961 года был осуществлён первый в истории полёт человека в космос. Юрий Гагарин поднялся в небо на корабле «Восток-1» и совершил один виток вокруг Земли, открыв новую страницу в истории науки и цивилизации.

Для меня Байконур – это не просто географическая точка на карте. Это символ смелости человеческой мысли, научного прогресса и веры в будущее. Когда представляешь себе тот момент старта, понимаешь, насколько велико было значение этого события: впервые человек преодолел границу, которая тысячелетиями казалась непреодолимой. Космос из мечты и предмета фантазий превратился в реальность.

Нужно помнить, что этот полёт стал результатом огромного труда тысяч людей: инженеров, учёных, конструкторов, врачей и испытателей. Он показал, что

великие достижения рождаются благодаря совместной работе и общей цели. Гагаринский старт стал не только научным триумфом, но и символом единства человечества перед лицом неизведанного.

Когда я думаю о первом полёте человека в космос, мне кажется, что это был не просто технический успех. Это был момент, когда человечество впервые увидело себя со стороны – как единую цивилизацию на маленькой голубой планете. С тех пор космические достижения стали двигателем развития многих сфер жизни: спутниковая связь, навигационные системы, новые материалы, медицинские исследования – всё это выросло из космических технологий и изменило наш мир.

Сегодня, когда человечество вновь смотрит в сторону Луны, Марса и дальнего космоса, память о первом полёте напоминает нам: самые большие шаги вперёд начинаются с мечты и смелости сделать первый шаг. Когда-то и полёт Гагарина казался невозможным, именно поэтому подвиг первого космонавта остаётся для нас символом того, что границы существуют лишь до тех пор, пока человек не решится их преодолеть. Для меня особенно важно осознавать, что этот шаг был сделан

именно на земле моей Родины.

Эти идеи кажутся смелыми, но Освоение космоса – это не только движение к новым планетам, но и путь к пониманию самих себя. Смотря на Землю из бесконечного пространства Вселенной, человек начинает особенно ясно осознавать ценность жизни, мира и сотрудничества между людьми. Возможно, именно космос однажды поможет человечеству стать по-настоящему единым.

Сегодня космос – это пространство международного сотрудничества. Ни одна страна не может в одиночку полностью освоить Вселенную. Международная космическая станция стала ярким примером того, как учёные, инженеры и космонавты из разных государств работают вместе, объединяя технологии, знания и опыт. В проекте МКС участвуют десятки стран, а результаты совместной работы уже принесли важные научные открытия: исследования в области медицины, биологии и физики помогают лучше понять влияние невесомости на организм человека, совершенствовать технологии связи и создавать новые материалы.

Примером такого сотрудничества стали совместные космические миссии и международные программы подготовки космонавтов, где специалисты из разных стран учатся работать как единая команда. Благодаря этому космос постепенно превращается не в поле соперничества, а в пространство диалога и научного партнёрства. Думаю, именно в космосе особенно ясно понимаешь, что Земля – наш общий дом. Когда космонавты смотрят на планету из иллюминатора станции, они не видят границ государств, а только единую голубую планету.

В будущем международное сотрудни-

чество может открыть новые возможности для человечества. Уже сегодня развивается космический туризм: частные компании и международные проекты создают технологии, которые позволят обычным людям увидеть Землю из космоса. Возможно, через несколько десятилетий путешествия на орбиту станут доступнее, а космические станции превратятся не только в научные лаборатории, но и в центры международного общения, где люди из разных стран смогут вместе наблюдать Вселенную и ещё острее почувствовать, что человечество – единое сообщество.

Но освоение Вселенной ставит перед нами не только технические, но и философские вопросы. Если человечество однажды создаст город на других планетах, останемся ли мы теми же людьми? Сможем ли сохранить наши ценности, культуру и чувство ответственности перед природой? Космос требует от нас не только знаний, но и зрелости.

Мне кажется, что главная задача будущего космической эпохи – не просто покорение новых пространств, а развитие самого человека. Космос учит нас мыслить масштабно, видеть себя частью огромной системы, где каждая планета, каждая звезда связана между собой. Осваивая Вселенную, мы должны помнить о гуманизме, взаимопомощи и уважении к жизни.

Человечество ещё только в начале космического пути. Но уже сейчас ясно: космос не принадлежит отдельным странам или поколениям. Он принадлежит всему человечеству. А значит, ответственность за его будущее лежит на каждом из нас.

Мы живём на маленькой планете, вращающейся вокруг обычной звезды в огромной галактике. Но именно осознание этого делает нас сильнее. Ведь, возможно, самое важное открытие человека – это понимание того, что мы не просто жители Земли. Мы – дети Галактики.

А. БАНАХОВИЧ,
студентка РУДН, Москва.

Қырандар мен құзғындар

Көсемәлі СӘТТІБАЙҰЛЫ

ЖАРҚАНАТ-АДАМ

Оның... Жарқанатқа ұқсайтынын жақында ғана білдім. Жарқанат, неге екенін білмеймін, ең жеккөретін құсым. "Құс" деймін-ау тағы өзін әдемілеп. Қайдағы құс? Құстан садаға кеткір, ол не құс емес, не аң емес, жиіренішті бірдеңе ғой. Әкесі - құстан, шешесі - мыстан оны... "шата" дегенім дұрыс па әлде?

Жарқанат, әдетте, ымырт үйіріліп, көз байлана ұшады. Ұшқанда, сені кешке дейін сағынып қалғандай төбеңді шыр көбелек айналады. Тіпті, құшағы жетсе қапсыра түскісі бар.

Әні-міне, бетіңе кеп жабыса қалатын сияқты. Атам айтушы еді, "бетіне Жарқанат жабысқан бір адам баяғыда тілге келмей, табан астында өліп кетті" деп... Бала кезімде естіген осы сөздің әсері болар, Жарқанаттар андыздап ұша бастаған кезде қараптан-қарап үрейленіп, қараптан-қарап сақтана бастаймын.

Жарқанаттар, Жарқанат-Адамдар... Жарқанатты, әрине, қолыммен ұстап көрген жоқпын. Бірақ тарам-тарам табырлар қуалаған жарғақ секілді жұп-жұқа терісі жылбысқы, жабысқақ сияқты көрінеді де тұрады маған. Мұндай бәле бір жабысса, ешқашан айырылмайтын шығар.

Менің Жарқанат-Адамым да тура сол Жарқанаттан аусайшы. Оның да қолдары, тіпті, Беті мен мұрындарына дейін...

тарам-тарам тамырлардан тұрады.

Оның да қолы жылбысқы. Бір-екі рет сәлемдескен соң Сен одан өзің-ақ қаша бастайсың. Өйткені, өзі жылбысқы, өзі жабысқақ және суы шылқылдап тұрған қолды ұстауға кім ынтызар дейсің?..

Бірақ,
Ол...

Сөйтіп жүріп-ақ өз дегенін жасайды.

Үлкен-үлкен жиындарға қатысып, үлкен-үлкен мінберлерден сөйлейді. Үлкен-үлкен лауазым иелерімен сәлемдеседі. Сәлемдескен сәттен бастап жылбысқыдай жабыса кету Жарқанаттардың да, Жарқанат-Адамдардың да қанына сіңген әдет. Бірақ оның сәлемдескенін, жылбысқыдай жабыса кеткенін басқа адамдар көрмейді. Дәлірек айтсақ, байқамай қалады. Өйткені Жарқанат-Адамдардың да "аңға" шығатын кезі... ымырт үйіріліп, ешкімді-ешкім аңғара бермейтін сәт.

Бірақ... ертесіне «анау үйтіп кетіпті» деп улап-шулап жүрген ұжым (немесе бір пенде) бәлен деген күні, түген деген жерде "азығын" бір аунатып алуды көздеген Жарқанат-Адамның елге ықпалды бір шенеуейіктің қолын бір сәт қана ұстап кеткенін естігенде, сандарын бір-ақ соғады.

Жарқанат-Адамның тырнағы - тілі.

Ол...

Тілімен бүреді,

Ол...

Тілімен тырнайды,

Ол...

Тілімен жүректерді тілім-тілім етеді.

Жұрт...

Жарқанат-Адамның тіл-тырнағына ілікпеуге тырысады. Сол үшін көбісі Жарқанат-Адамның құлақ кесті құлына айналған. Қырандарға арнап "Тор құр" десе... тор құрады. Қасқырларға арнап "Қақпан құр" десе... қақпан құрады. Даладан қалаға келген Дарындарды көре алмай...

"Ор қаз" десе... ор қазады.

Жарқанат-Адам Қанын сорып тастағаны сонша Қалт-құлт еткен Құлдарының құр сүлдерлері ғана жүр...

МИНЕЗ

Біреулер Біреулерге Біреулерді Жамандап жатыр екен. "Мінезі жаман" деп. Мен оларға мынаны айттым.

Цирк аренасы. Аңдар әлемінің патшасы дерлік айбаты бар Арыстан, Бас уәзір болуға қаһары жетерлік Жолбарыс, Сардар боларлық бет-бейнелі Аю, сол әлемнің атақ-даңқы зор алыбы болуға лайық Піл...

Дейсіз бе, бір-екі сағаттың ішінде аренаны мұңкітіп кеткен хайуандардың ішінде аталмаған қайсысы қалды?

Бәрі кішкентай ғана бір адамның құлақ кесті құлына айналған.

-Жат, - десе жатады.

-Тұр, - десе тұрады.

-Отыр, - десе отырады.

-Жүр, - десе жүреді.

Бишігін сарт еткізіп:

-Биле, - десе, тіпті, билей жөнеледі.

Демек, қанша жерден айбатты, қайратты, қаһарлы болса да "мінезі жақсы" жануарлардың миларында (гендерінде, тектерінде, қандарында) айтқанға көніп, айдауға жүретін "құлдық" мінез сіңіп қалған.

Ал қасқырда ше? Тұрқына қарасаң арыстаннан да, жолбарыстан да, аюдан да, пілден де кішкентай. Олармен алысуға күш-қайраты да жетпейді.

Бірақ ол мыналардың бәрінен мықты. Бәрінен өр! Несі? Рухы! Өйткені ол өр рухтың арқасында әлдекімдердің айтқанына көніп, айдауына жүрмейді. Қолжаулығына айналмайды. Өмір-орманда өз жолы, өз бағыты бар.

Мінездің жақсысын, сірә, қасқырдан үйрену керек шығар.

МЕНИ ҚҰЗҒЫНЫМ...

Зообақ. Аралап жүргем. Құзғын отыр. Кәдімгі құзғын! Бұрын кітаптан оқығам. Бірақ көрмеп ем, Шошып қалдым. Неге? Білмеймін. Әлде құзғын жайлы жақсы сөз айтылмаған соң ба?

Солдай шығар. Сонымен екі "бөлмеден" тұратын торда... Құзғын отыр. Ал оның бер жағындағысы "аула"-сынды. Қарғалар сол жерде жүр. Алдымен құзғынға қарадым.

Ұсқыны адам қызығатындай емес. Бірақ орнынан тапжылмайды. Бір сағат қарап тұрсаң ол да саған бір сағат қарап отыра беретін сияқты. Оған төзім қайда? Уақыт қайда?

Ал, қарғалар... Құзғынның алдында ән айтып, би билеп, "өнер" көрсетіп жүрген сияқты. Анық көрдім: Бір қарға тұмсығымен жерге бірдеңені жасырады, Екінші қарға барады да оны ашып тастайды.

Бұл не? Өнер ме? Ойын ба? Түкке түсінсем бұйырмасын. Қарап-қарап тұрдым да кете бардым. Түкке түсінбей. Түсінбейтін нәрсем көп:

Құзғын мен қарғаны бір жерге "қамап" қойғанына... Құзғынның бір орнында тапжылмай отыра білетініне... Қарғалардың бір-бірінің жасырғанын ашып, бірақ қарқылдасып, қауымдасып, қауқылдасып, түк болмағандай бірге жүре беретініне...

Адамның өмірі де тор. Адамдар арасында да құзғындар бар.

Менің өмірімде де бір құзғын пайда болды. Оған көп, өте көп уақыт өтті. Басқан ізімді, сөйлеген сөзімді тапжылмай аңдиды да отырады. Менің құзғынымның да қарғалары бар...

Қарқылдаған, қауымдасқан, қауқылдасқан. Олар да шоқиды. Қиды емес, Адамды! Адамның көзін, жүрегін, жүйкесін, сезімін.

Ал құзғын: "Қарғаларым қалай шоқыды?" деп бақылап отырады. "Тек" демейді. Қайта "дұрыс" дегендей риза кейіпте қанатын қомдап, қозғалақтап қояды.

Көп, өте көп болды. Менің өмірімде... Сол құзғын әлі отыр. Құзғын жүз жасайды деп еді, енді қанша жасар екен?!..

СЕГІЗ ҚАРІП ҚАЗАҚ ҚЫП ТҰРҒАН СЕНІ...

Әділбек ҚАБА

Құдірет бар қазақта «дыбыс» деген, Естіп, танып, ұғамыз дыбыспенен. Дыбысты таңбалаудан «қаріп» туған, Ұлт болсаң - өз тілінде ұғыс дер ем.

Ұлт Ұстазы – зерттеген қазақ үнін, Ахаңның өліпбіі — таза ғылым! 24-ақ әріппен таңбалады, 28 дыбысын қазағының.

Кирил кірді, көршіден ықпал алып, Көп ғалым жатпаса да құптап анық. 37 дыбысты береді деп, 42 ұсынды ұлтқа қаріп, Қазаққа жат дыбыстар тықпаланып. (ъ, ь, в, ф, ц, ч, щ, я, ю, э, ё)

Жаһандану – жұтқыштың құрған шебі, Әлемнің жоқ боп кетті бір қанша елі. («Әр әріптің орны бар», - десек-тағы,) Біле білсең, орыс та, шүршіт те етпей, Сегіз қаріп... қазақ қылып тұрған сені. (Ө, Ө, Ү, Ұ, Қ, Ғ, Ң, І)

Ө – жоғалса, «әке» деп айтпас балаң, Ұ – жоғалса, Ұлт жасар

қайтпас қадам...

Ө – жоғалса, өлгені тіліңнің де, Жұтылды ұлттар тілі үшін айқаспаған.

Ғ – жоғалса, ғайып ол... қайтармассың, Ң – жоғалса, құрдымнан

қайта алмассың.

І – жоғалса, із қалмас іргелі елден, Қ – жоғалса, «Қазақ» деп

айта алмассың.

Ү-ден келер бір сөз бар – «үміт» деген,

Ұлттар ғұмыр кешеді үмітпенен... Ойпырмай, қандай ауыр...

өз ұлтыңды,

«Тіліңді сақтап қал» деп үгіттеген...

Қасиетті қазақтың жаны тілде! Егемендік, елдігің – бәрі тілде, Әр қазаққа өсиет – тіл түгілі, Жоғалтуға болмайды әріпін де.

Құндылық кейінгіге ақша ғана

Жомарт ИГІМАН

Өмірде бар ма мынау өз үлесің, "Оңайдан тапқан - оңғақ" біл, екшеп көр. "Еңбектің наны - төтті", сезінесің, Маңдайдан құйылғанда шүмектеп тер.

Бақ бар деп пәлен жерде сандаламыз, Лйтасың өзіңе емес, өкпеңді елге. Аспаннан түскендей боп таңданамыз, Биікке еңбегімен жеткендерге.

Үміті үзілуде біреулердің, Жолықпай өлмегенге өлі балық. Төредей төрде отырып шіренген кім, Үлесін ауылдастың бөліп алып

Жүректің көзі ашылса...

Санамның құп көрмеймін қалғығанын, Ойсоқты болып таңды таңға ұрамын. Тексіздің ұлтын, ғұрпын құрбан еткен, Естимін жын аралас сандырағын.

Тозаңдап төңіректі күнә - күмән, Құтылмас пенде Алланың сынағынан. Дін деген тазалық деп сенген бауыр, Малтығып шыға алмай жүр ылаңынан.

Баяғы сырласатын орта қалмай, Асықты хаққа төте жол табардай. Қиды да сұлу мұртын құрбандыққа, Сақалын саумалайды уәж таба алмай.

Болмайды дерт - құзынды жасыруға, Кетеді ертең өлім әшкере ғып. Тапқаның оңды - солды шашылуда, Жұғыпты бізге асып - төкпе қылық.

Ұялап астамшылық бойымызға, Баюды көксегенбіз аласұрып. Бәсеке, бақталастық ойымызда, Тапқанды желге ұшырды дарақылық

Ғайшыкеш сатып алмақ пейішінді, Ашкөздік жұғысты ғой жас балаға. Қаржымен кенейтесің өрісінді, Құндылық кейінгіге ақша ғана.

Әсіредіншіл досы талмас жағы, Жамандап болмысымды алжасқаны, Арамдап салт - дәстүрін қазағымның, Айнасын ақылының шаң басқаны.

Парызын адамдықтың таза атқарып, Жүретін баба жолын жаратпадық. Тәрк етіп ұлтымыздың құндылығын, Барады айналамыз арабтанып.

Жұртпыз ғой бары - құнсыз, жоғы - асылдан, Діл - күмән, сенім - тұман, сана - сырдаң. Жүректің үнін тыңдау қандай ғажап, Түскен соң хақ сәулесі көзі ашылған

Бердібек Ыдырысұлы
СОҚПАҚБАЕВ

Көктем басы. Жуанның созылатын, жіңішкенің үзілетін нағыз көк өзек қиын кезі. Қай үйге барсаң да, «шықпа, жаным, шықпа» деп әрең жан бағып отыр. Әкем мен Смағұл тәтем бұл кезде заставада жұмыс істемейді. Солдаттар отынды өздері кесіп-жаратын болған. Әкем мен тәтем күндіз қырман қағып келеді. Бір табақ, жарым табақтай дән әкеледі. Өткен жылдан қар астында қалып, бөріп бүлінген дән. Ауру шешем оны қуырып, талқан, көже жасайды. Таңертең сабаққа барар кезде шешем маған бір кружка сұйқылтым арпа көже ысытып береді. Күні бойғы қорегім сол ғана. Мектептен қайтқанда аштықтан көзім қарауытып, бұралып, үйге зорға жетем.

Осы күнгі балаларша:

— Апа, қарным ашты, тамақ бер, — деп есіктен дабыра салып кірмеймін. Ол сөздің әрі пайдасыз, әрі артық екенін білем. Кітап салған шүберек сумкамды терезенің алдына үнсіз қоямын да, шапанын үстіне айқара жамылып, төсекте бүк түсіп жатқан ауру шешеме мәлие қарап тұрам.

Шешем бұл келген мен екенімді көрмей-ақ біледі. Басын бұрып қарамастан, ыңырсыған нашар дауыспен пәлен жерде бір уыс қуырған бидай немесе бір уыс талқан тұрғанын айтып, соны жей ғой дейді. Бір күні оқудан тағы да ішім ішіме қабысып әрең келдім. Ауырып жатқан шешеме өлімсірей қарадым. Шешем үнсіз. Пәлен жерде мен үшін сақталып қойылған бір уыс бидай бар екенін айтпады. Үйде ауызға салар түк қалмағанын бірден білдім. Бұл бірінші кездесіп отырған жағдай емес.

Бұндайда мен сол үнсіз-түнсіз қалпымда сыртқа шығып кетем. Өз жанымды өзім бағудың қаракетін ойластырам. Колхоз председателі Жәкібайдың немесе тамағы бар басқа біреудің үйін торуылдап келем. Батырқан үйіне жоламаймын. Онда Майра бар. Аштан өліп кетсем де, Майраның көзіне үй торыған сорлы боп көрінбекші емеспін.

Менің сағалайтыным көбінесе Жәкібай үйі.

Жәкібайдың менен үш-төрт жас кіші Тілеу дейтін әрі ерке, әрі сотанақтау баласы бар. Әкешешенің алақанға салып отырған жалғызы. Председательдің баласы болғандықтан, Тілеу аш болу дегеннің не екенін онша біле қоймайды. Қолына добалдай етіп нан ұстап, жеп жүреді. Құрдан құр

берші дегенге, ол нанынан бере салмайды, әрине.

Мен асық бояуға, сақаны тесіп, қорғасын құюға, ләңгі жасауға шебер едім. Осы үшін де Тілеудің ісі түсіп, жалыншақтап жүретін. «Тілеу, асық боямаймыз ба?» — деп, оның көңілін тауып, қуанта келем. Бұл тәрізді жұмыстарды үйінің артында оңашада істейміз. Қолында наны болса, енді Тілеу аямайды, маған

трактор жасап берсем, о, онда ол маған үстіндегі көйлегін шешіп беруге даяр.

Көк талдан иіп, садақты әдемі жасаймын. Жебесінің ұшына қаңылтыр қаптаймын. Дән ұшырған жерге торғай қаптап отырады. Дәл ортасын көздеп атып қалсам, біреуіне қалайда тиеді. Оқ тиген торғай тыпырлап ұша алмай жата-

көпіршіп тулағандай болады. Өлгіндегі көкшіл шикі қамыр лезде қызара ісініп, торсиган қыпқызыл бауырсаққа айналады. Даяр бауырсақты кепсермен тегешке сүзіп алады.

Піскен бауырсақ осы кезде орта тегеш болған.

Бауырсаққа қараған сайын менің сілекейім шұбырады. Майы шып-

БІР ТАБАҚ ҰН, БІР ТАБАҚ АРПА

Бердібек Соқпақбаев 1924 жылы 15

қазанда дүниеге келді. Туған өлкесі – Алматы облысының

Нарынқол ауданының Қостөбе ауылы.

Әкесі қарапайым малшы болған, оқымаған жан болса да ауыз әдебиеті үлгілерін көп білген дейді. Балаларының анасы көз алдында дүние салды. Ол кезде Бердібек небәрі сегіз жаста болған. Бұғанасы қата қоймаған ол бала күнінен ауыр еңбекке жегілді. Бердібек Соқпақбаевтың өмірі қазақ даласындағы ашаршылық кезеңімен тұспа-тұс келді. Жетімдіктің зардабын шекті.

Балалар әдебиетін алып бәйтерек десек, оған нәр беріп, құнарландырып тұратын күретамыр Бердібек Соқпақбаев деуге негіз бар. "Балалық шаққа саяхат", "Менің атым Қожа", "Өлгендер қайтып келмейді" шығармалары – жазушының шоқтығы биік туындылары. Бұл шығармаларда жазушы өзі өмір сүрген заманның шынайы келбетін суреттеді. "Балалық шаққа саяхат" повесінде жазушы анасының ұзақ ауырып қайтыс болғанын, емшектегі інісі Тұрдыбек тоқтаусыз жылап қалғанын жазған. Жұпыны үй ішінде бір үзім нанға зәру күн кешкенін бейнелеген.

сұратпай-ақ, мә деп, жарымын үзіп береді. Үйден тағы да нан әкелуге кетеді. Қолым қимылдаған кезде аузым қоса қимылдауын менің жақсы көретінімді ол біледі.

Председательдің үйінде де шашылып жатқан есепсіз нан жоқ. Тілеу нанды шешесінен өзім жеймін деп сұрап алады. Оның нанды үйде отырып жемей, далаға тұра жүгіруінен сезіктенген шешесі артынан кейде қуа шығып, үйдің артында бұғыншақтап тұрған мені көріп қояды.

— Оңбаған, нанды кімге тасып жүрсің?! А!

Мен қолдан әр қилы ойыншықтар жасайтын едім. Тігін машинаның жібі оралатын кәдімгі титімдей жұмыр ағаштың екеуін дөңгелек етіп, ағаштан өзі жүретін трактор жасаймын. Артқы дөңгелектің қуысына резинка өткізем де, резинканың бір ұшын түйіп, қуысқа нығыздап бекітем. Екінші ұшына титімдей таяқша ағаш байлаймын. Дөңгелекті трактормен қоса ұстап тұрып, әлгі ағашты саусақпен айналдырсаң, резинка ширатылып қоса айналады. Жерге қоя салсаң, тракторды жортақтатып қуып әкетеді. Резинканың ширағаны тарқағанда бір-ақ тоқтайды.

Артқы дөңгелектер пышақпен кертіліп, кәдімгі трактордың дөңгелегіндей ирек-ирек тіс жасалған. Түтін шығаратын мұржа, баранка орнатылған. Алдында бұрап оталдыратын теміріне дейін бар. Қысқасы, сол кездегі дөңгелек «ХТЗ» тракторынан аумайды.

Базар ойыншықты білмейтін қараңғы ауылда менің өздігінен жортақтап қозғалатын осы тракторымды көріп, балалар түгіл, үлкендер таңқалатын. Бастарын шайқап: «Мынаның пәлесін қара», — дейтін. Тілеуге мен осындай

ды...

Қыста ағаш конькиді де балалардың көбінен әдемі етіп жасаушы едім. Бұның бәрі сөз арасында айтылып жатқан жайлар. Менің айтайын дегенім басқа.

Сөйтіп, сол күні мектептен қарным аш қасқырша ұлып, үйге әрең келдім. Шешем жатыр төсегінде, үндемейді. Үйде ауызға салар түк жоқ екенін бірден білдім.

Қазақ бұны нырай қалдық дейді. Яғни ауадан басқа жейтін түк жоқ деген сөз. Өз күнімді өзім көрмек болып, сыртқа шығып бара жатыр едім, шешем тоқта деді. Тоқтадым. Шешем ойбайына сүйеніп басын көтерді. Тамақ жасайтын адамша беті-қолын жуды. Бір жаққа қонаққа баратындай әбдірадан таза жаулығын алып киді.

Мен тосып, қарап тұрмын.

Біздің үйде үлкендігі кітап бетіндей бір қалың айна бар. Шешем сол айнаны бипаздап тұрып сұртты де, шүберекке орап, қолтығына қысты. Сосын мені қолымнан жетелеп үйден шықты. Ауыл совет председателі Батырқанның үйіне қарай келе жатыр. Маған бәрі де түсінікті болды.

Бармаймын деп айтуға дәрменсізбін. Майрадан ұялып, әзер келе жатырмын.

Батырқанның әйелі есігінің алдында қазанға бауырсақ қуырып жатқанын біз анадайдан көрдік. Майра үйден жайпақ табақпен туралған қамыр тасып жүр. Шешем амандаса келіп, тізе бүкті. Ошақтағы отты сырып жағыса бастады. Мен тікемнен тік тұрмын. Екі көзім қазандағы қуырылып жатқан бауырсақта. Шымыр-шымыр қайнаған ыстық майға Батырқанның әйелі туралған қамырды тастап келіп жібереді. Ыстық май шыж ете қалады да,

шып шыққан қызыл жон томпақ бауырсақтар ауызға түсуге тіленіп-ақ жатқандай. Шіркін, ауызды қарыған ыстық күйде алып жер ме еді!

Жас бауырсақтың бұрқыраған иісі қандай!

Бауырсақ қуырылып бітті. Батырқанның әйелі біздің үйге кіруімізді қаламай, сол араға бір тостаған алдырды да, бір уыс бауырсақ салып, шешемнің алдына қойды. Шешем одан бір тал ғана ауыз тиді де, басқасын қопарып менің қалтама салып берді. Сосын манадан қолтығына қысып отырған айнаның орауын жазды.

— Мына айнаны Майраң бетін көріп жүрсін деп әдейі әкелдім. Үйде бір түйір дән қалмады. Бір кішкене ұн бер, балама күлше пісіріп берейін, — деді шешем.

Майра бұл сөздің бәрін де естіп тұрды.

Мен білген едім осылай боламын. Келгім келмегені сондықтан еді. Кірмегенім қара жер, әзер тұрмын. Телміріп қайыр сұрағаннан біздің бұл хәліміздің несі артық.

Ұсынған айнаны Батырқанның әйелі алды. Бір табақ ұн, бір табақ арпа салып берді. Біз үйге қайттық.

Кітап бетіндей қалың айна біздің үйдегі бірден-бір іске татыр мүлкіміз еді. Біз одан солай айырылдық.

Әкем осы айнаға қарап мұрт басып, сақал қыратын. Шешем күніне бір рет осы айнамен ауру жүдеткен жүзін көретін еді. Екі бетінің ұшындағы сөніп, бітіп бара жатқан тіршілік нұры азайған сайын көңілі біртүрлі жабырқау тартып қалатын. Сол айна енді жоқ.

Жазушы Сафуан Шаймерденовтің “Ағалардың алақаны” атты естелік кітабы бар. Кезінде осы кітапқа Абай атындағы Қазақ КСР Мемлекеттік сыйлығы берілді. Кітаптың соңғы бөлімінің аты “Әпенділер” болатын. Жазушы адамдарды бірнеше топқа бөліп, олардың бір тобын “әпенділер” деп атайды. “Әпенділер тобындағылардан жақсылық күтпейсің. Жаманшылық күтіп қорқудың да қажеті жоқ,— дейді марқұм.— Жо... жоқ, бұл топтағылардың қолынан жақсылық та, жаманшылық та келеді. Бірақ жақсылықты жақсылық жасайын деп істемейді. Жаманшылығы да қастандықтан емес. Болмыс-болығы солай. Рас, әпенді жақсылығынан мерейің үстем болып кетпейді. Бірақ білмей жасаған жаманшылығынан өліп те қалуың мүмкін. Дегенмен де бұларда басқа топтағыларда мүлде кездеспейтін бір артық қасиет бар. Ол қасиеттің аты — күлкі. Күлкі адам ғұмырын ұзартады деген жорамал рас болса, әпенділермен кездескенде бір жасап қалатының айтпаса да түсінікті”. Мен білетін осындай қасиеті бар адамдардың бірі домбырашы Жарқын Шәкәрімов еді.

Жәкеңе мінездеме беріп жату қиын. “Жалын” баспасында бірге қызмет еткен күндерімізде онымен әбден сырмінез болып алған әнші Жәнібек Кәрменов, ақын Ғабиден Құлахметов қатты қалжыңдасып ойнайтын. Ол ойындардың бәрі де езуінді жия алмайтын күлкімен аяқталушы еді. Мен олардың бәрін тізбелемей-ақ, бір-екі үзік естелікті еске түсірейін.

АҒАЛАРДЫҢ алақаны

Байбота Қошым-Ноғай

“СОНДАҒЫ СЕН ЕКЕНСІҢ
ҒОЙ, ЕЙ!”

Темекі шегетін бір топ редактор баспаның фойесінде сауыны келген саулық сынды сағат сайын кездесеміз. Мұндайда қолжазба оқып қажыған өзгелер де ортамызға келіп дем алып қалады. Оларды “темекіге ақша шығармай тегін түтін жұтатындар” деп қалжыңдаймыз.

“Тегін түтін жұтатындардың” біреуі — домбырашы Жарқын Шәкәрімов. Жарқын Санкт-Петербургтен (ол кезде Ленинград қаласы) әйгілі әнші Әміре Қашаубаевтың граммафонға жазылған дауысын тауып әкелген соң, өнерзерттеуші атанып, әжептәуір абыройға бөленген. Жора-жолдастары көмектесіп, Әміре туралы шағын-шағын екі кітапшасын баспадан шығарды. Оның зерттеушілік жұмысы да осымен тәмат-тамам болып еді.

Ол да “Жалын” баспасының “Өнер” редакциясында редактор болып қызмет істейді. Баспа басшылары Жарқын Шәкәрімовтің қолынан не келетінін жақсы білетіндіктен “осы қолжазбаға қалам тигізудің керегі жоқ-ау” дейтін белгілі қаламгерлердің пьесалар жинағын, өнер адамдарының өмірі мен шығармашылығын өзек еткен роман, повестерінің қайта басылымдарын редакциялауды оған “сеніп” тапсырады.

Бір күні “сауыны келген” бір топ темекішілер фойеде әңгіме-дүкен құрып тұрмыз. Арамызда ақын Ғабиден Құлахметов пен Жарқын Шәкәрімов те бар. Жас мөлшерінде әжептәуір айырмашылық болса да, “Бес жас — бел құрдас, он жас — ол да құрдас” деп қазақ айтқандай бір топырақта туып-өскен екеуі тай-құлындай тебісіп, қалжыңдаса беретін. Екеуі де

Шығыс Қазақстан облысының Аягөз ауданынан (ол кезде Таскескен ауданы жоқ). Нағашылы-жиендердің, түйдей құрдастардың, жезде мен балдыздың қатты қалжыңдасатынын білеміз, бірақ Ғабиден мен Жарқынның арасында бұндай жақындықтың бірі де жоқ еді. Сол жылдары Ғабиденнің мына бір әңгімені айызы қанып айтып отырғанын естігенмін...

Бірде Ғабиден Жарқынның кабинетіне кірсе, ол телефоннан ажырамай ұзақ отырып қалады. Ары-бері күтіп, шыдамы таусылған соң өз кабинетіне кетеді де, ол телефоннан босады-ау деген шамада мұрынын екі саусағымен шымшып тұрып, шалдың дауысына салып мыңқылдап Жарқынға қоңырау шалады:

— Ә-ләу! Маған Жарқын Шәкәрімов деген бала керек еді.

— Мен тыңдап тұрмын.

— Жарқынжан, мен Таскескендегі Тәңкібай атаңмын ғой. Кеше жолға шығарда пойыздан өзі күтіп алады деп еді. Тілгірәм тимеді ме? Бір сағат бойы Алматының бірінші бағзалында күтіп тұрмын...

— Тәңкібаймын дейсіз бе?.. Мен сізді танымаймын ғой.

— Танымасаң, танымайтын шығарсың. Сенің елден кеткеніңе көп болды ғой. Ағайындарың екі қой сойып, етін қапқа салып беріп еді...

Сол арада «танымаймын» деп сызданып отырған Жарқынның дауысы өзгеріп сала береді:

— Тәңкібай ата, вокзалдың ішінде күтіп отыра тұрыңыз. Мен қазір барамын.

Ғабиден телефон трубкасын орнына қоя салады. Ал Жарқын болса, апыл-ғұпыл сыртқа беттеп,

такси ұстаған күйі Алматы-І вокзалына қарай құстай ұшады. Ары шапқылайды, бері шапқылайды. Қап көтерген Тәңкібай ата жоқ! Шаршап-шалдығып жұмыс орнына қайта жетеді. Оның кабинетіне кірген сәтін күтіп тұрған Ғабиден тағы да телефон соғады:

— Ә-ләу! Маған Жарқын Шәкәрімов деген бала керек еді.

— Мен тыңдап тұрмын, Тәңкібай ата! Вокзалға барып, сізді таба алмай келдім. Қай жерде тұрсыз?

— Есіктің алдына шығып тұрайын, айналайын. Мына еті құрғыр иістеніп кететін болды. Тезірек жете ғой...

Жұмыс уақыты аяқталып келе жатқан кез. Жарқын тағы бір таксиді ұстап, Алматы-І вокзалына қарай құстай ұшады...

Жарқынның әңгіменің астарына бара бермейтін аңғал екенін де баспаға келген соң байқағанмын. Оның мінезін жақсы білетін Ғабиден қызық үшін қысыр әңгіме айтып, Жарқынды сөйлеткісі келсе, неше түрлі айла ойлап табады.

— Ертеректе мен Аягөзде жүргенімде жергілікті бұзақы жігіттерге қосылып, ауылдан келген аңқау балаларды тонайтынбыз,— деп бастады ол бір өтірік әңгімесін.— Ол кезде комсомолға өту үшін Таскескеннің балалары да Аягөзге келетін. Бір күні бір топ бала таңертеңгі автобустан түсті. Біз олар аудандық комсомол комитетінің ғимаратына барғанша артынан торуылдап жүрдік...

Ғабиден әңгіменің осы арасына келгенде Жарқын бар ықыласын салып құлшына тыңдай бастады.

— Олар түске дейін комсомол қатарына өтіп алған соң, кешкі автобуспен кері қайтқанша Аягөзді

аралап дүкендерге кірмекші болды. Ауылдан келген балалардың ышқыры мен қалталарында ақша болады ғой,— деп алып, Жарқынның дене-тұрқына бір көз тастап алған Ғабиден әңгімесін жалғастырды.— Таскескен балаларының арасында өзі толық, дәу біреуі бар екен...

Ғабиден Жарқынға көзінің қиығымен тағы бір қарап қойды. Жарқынның жүзінен бала күні басынан кешкен бір оқиға көз алдына елестеп тұрғаны кеміл сезіледі.

— Өркім өзінің әлім келеді-ау дегенін торуылдады да, мен әлгі домалаңдаған толықтың соңынан түстім,— деді Ғабиден бізге қарап қулана. Осы уақытта әбден төзімі таусылған Жарқын Ғабиденге тарпа бас салардай болып:

— Сондағы сен екенсің ғой, ей!— демесі бар ма?! Екеуінің арасында әжептәуір жас айырмашылығы бар екенін білетін біз қырантопан күлкіге кенелдік те қалдық. Жарқын өзіне өзі келе алмай көп тұрды. Өрине, ол өз аузынан баяндап бермесе де, “Сондағы сен екенсің ғой, ей!” деген әлгі бір ауыз сөзімен әшкере еткендей, комсомол қатарына өткелі Аягөзге барып, жергілікті жігіттерден таяқ жеп, ақшасынан айырылған кезде Ғабиден (ол 1955 жылы туған, араларында сегіз жас айырмашылығы бар) Шолпан ауылындағы сегізжылдық мектептің бастауыш сыныбына қабылдана қоймаған да болуы мүмкін.

Өзі ойлап тапқан сценарийінің жүзеге асқанын көзімен көрген Ғабиден ішін басып, көзінен жас аққанша күлді.

Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 10 шілдеде «Ветеринария туралы» Заңы қабылданып, ветеринария саласындағы негізгі міндеттер, осы саладағы мемлекеттік саясат, ветеринария жүйесі бекітілді. Осы себепті 10 шілде «Ветеринариялық қызметкер күні» ретінде белгіленген. Қазіргі уақытта жануарларды аурулардан қорғау және емдеу; халықтың денсаулығын жануарлар мен адамға ортақ аурулардан қорғау, ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, Қазақстан Республикасының аумағын басқа мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының әкелінуі мен таралуынан қорғау, ветеринариялық препараттардың, жемшөп пен жемшөп қоспаларының қауіпсіздігі мен сапасын бақылау, жануарлар аурулары диагностикасының, оларға қарсы күрестің және ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің құралдары мен әдістерін әзірлеу және пайдалану, жеке және заңды тұлғалар ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыруы кезінде қоршаған ортаны ластаудың алдын алу және оны жою тұрғысында аянабай еңбек етілуде.

Осы уақыт аралығында жоғарыда аталған міндеттерді негізінен үш мекеме атқаруда. Олардың атқаратын қызметі Заңмен бекітілген.

Аудандық ветеринариялық станциясы – жеке және заңды тұлғалардағы ауыл шаруашылық жануарларын бюджеттік бағдарлама аясында аса қауіпті ауруларға егу, диагностикалық тексеру жүргізу, жергілікті жерге тән (энзоотия) қарсы егу, ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру (сырғалау, чиптау, таңбалау), дерекқор базасын қалыптастыру және жүргізу, сұраныс болған жағдайда олардан үзінді-көшірме беру, Қазақстан Республикасы аумағында №1,2,3 нысандағы ветеринариялық анықтамалар рәсімдеу, келісім-шарт негізінде жұқпалы емес инвазиялық ауруларға емдік шаралар, мал иелерімен ақылы түрде қора-жайларға залалсыздандыру (дезинфекция) жұмыстарын

жүргізу болып табылады.

Аудандық ветеринариялық зертханасы – ауданның ветеринариялық пункт мамандарынан (орындаушылар) тексеруге жеткізілген сынамаларды қабылдап, тексеріп, сараптау қорытындысын беру қызметімен айналысады.

ҚР АШМ ВБЖҚК Сарқан аудандық аумақтық инспекциясы, ҚР АШМ ВБЖҚК Жетісу облыстық аумақтық инспекциясының құрылымдық бөлімшесі болып саналады.

Мекеме:

1) жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарын орындау жөніндегі қызметіне;

2) бюджеттік бағдарламалар бойынша сатып алынған ветеринариялық препараттарды, олардың республикалық қорын қоса алғанда, бөлуді және оларды сақтауға, тасымалдау (жеткізу) мен пайдалануына;

3) Аудан аумағын басқа мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының әкелінуі мен таралуынан қорғау жөніндегі ветеринариялық іс-шаралардың жүзеге асырылуына;

4) Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңдарында белгіленген тәртіппен ветеринариялық есеп пен есептілік жүргізу және оларды табыс етуіне;

5) ветеринариялық іс-шаралардың ұйымдастырылуына және орындалуына;

6) жергілікті атқарушы органдардың ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын бөлімшелерінің қызметіне;

7) ауыл шаруашылығы жануарларын сәйкестендірудің ұйымдастырылуын және өткізілуін, ауыл шаруашылығы жануарла-

сумму 177,79 тыс. долларов США.

В рамках использования ЦН на образование наибольший объем средств направлен на оплату образовательных услуг организаций образования, расположенных на территории Республики Казахстан, долями (за каждый академический период или учебный год) или в полном объеме единовременно (за весь срок обучения) (исполнено 108 782 заявления на сумму около 20,36 млн долларов США). Также были востребованы следующие направления: пополнение образовательного накопительного вклада по договору об образовательном накопительном вкладе (исполнено 6 153 заявления на сумму порядка 894,12 тыс. долларов США), оплата образовательных услуг зарубежных организаций образования долями (за каждый академический период или учебный год) или в полном объеме единовременно (за весь срок обучения) (исполнено 2 175 заявлений на сумму 335,33 тыс. долларов США).

С подробной информацией о выплатах ЦН в целях улучшения жилищных условий и (или) оплаты образования в разрезе уполномоченных операторов и регионов можно ознакомиться на сайте enpf.kz.

Напомним, что по итогам 2025 года казахстанским детям произведено очередное начисление в размере 130,71 долларов США на одного ребенка, за 2024 год – по 129,38 долларов США, за 2023 год – по 100,52 долларов США,

Детям до 18 лет ежегодно суммы из Нацфонда начисляются в виде це-

рын сәйкестендіру жөніндегі дерекқордың жүргізілуін және ондағы ақпараттың жаңартылып отырылуына;

8) Қазақстан Республикасының заң актілеріне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауды көздейді.

Кейінгі жылдары ветеринария саласында жүйелі түрде жүргізіліп отырған реформа арқасында оң өзгерістер байқалуда. Олай дейтініміз округтердің ветеринария мамандары арнайы «Нива» автокөлігімен, қажетті құрал-саймандармен және арнайы киімдермен, техникалармен қамтамасыз етіле бастады. Залалсыздандыру жүргізуге арналған арнайы қондырғылар, мал өлекселерін өртейтін пеш, вакциналарды сақтайтын өндірістік тоңазытқыш бөлінді. Еңбекақы мөлшері де жылма-жыл өсіп келеді. Сонымен қатар, ауданымызда Аманбектер, М. Төлебаев, Шатырбай, Черкасск, Пограничник, Бақалы, Көктерек ауылдарында модульді-блоқты ветеринариялық пунктін салынды.

Ауданымызда ветеринария саласында бұрынғы қызмет атқарған мамандар (қазірде зейнеткерлер) мен жаңадан жұмысқа орналасқан мамандар арасында тығыз байланыс қалыптасқан. Олай дейтініміз, ауданның ветеринария басқармасы, кейіннен, инспекцияны басқарған Қанат Маманбаев мемлекеттік вет-сан инспекторлар Жансерік Сәрсенбаев, Серік Тұрысбеков, округтің ветеринариялық пунктінде қызмет атқарған ерлі-зайыпты Бексұлтан Нусипов және Айсұлу Нұсипова мамандықтың қыр-сырын жас буынға дәріптеуден еш жалыққан емес. Ветеринария саласына Үкімет тарапынан көрсетіліп жатқан қолдаудың арқасында

осы салаға арнайы оқу орынын бітіріп келген ветеринар мамандар тұрақтана бастады. Салаға тез бейімделіп, оқу орынында алған теориялық білімін нақты жағдаймен ұштастыруда. Қызмет барысында жақсы нәтижелерге қол жеткізіп жүрген мамандар да аз емес. Олар: Аманбектер ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Мырзагельды Сандыбаев, Черкасск ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Әнуар Кенжетәев, Қойлық ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Медет Тентекматаев, Лепсі ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Максат Екижанов, Қарашыған ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Мұхтар Тойшыбеков, Екіаша ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Серік Байғанышев. Жыл басынан осы жұмысқа орналасқан Қарабөген ауылдық округінің ветеринариялық пункт меңгерушісі Асырандин Ерхан жұмыстарды дұрыс ұйымдастыра біліп, округтің эпизоотиялық жағдайын қалыпты жағдайда ұстауға күш салуда.

Ветеринария саласына жас мамандардың жұмысқа орналасу үрдісі кең көлемде орын алуда. Қазіргі кезде, жоғарғы оқу орынын үздік бітірген жас мамандар мемлекеттік қызметке арнайы тестілеусіз орналасуға мүмкіндік берілген. Жас мамандарға «Дипломмен ауылға» бағдарламасы аясында 1-реттік көтермеақы, жергілікті бюджеттен баспана алуға несие берілуде.

Ауылда тұратын ағайынның тұрмыс жағдайының, әл-ауқатының, көңіл-күйінің ауаны қолындағы малына байланысты екені бесенеден белгілі. Сондықтан да қазақ бірінші амандық саулықты ежелден «мал-жан аман ба» деп бастаған. Осы орайда, «Медицина адамды емдесе, ветеринария адамзатты емдейді» деген ұғым бекер айтылмаған сияқты.

А.НУРМУҚАШ,
ҚР АШМ Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитетінің Сарқан аудандық аумақтық инспекциясының бас маманы.

«Нацфонд – детям»: 62,7 млн долларов США направлено на улучшение жилищных условий и оплату образования

С 1 февраля 2024 года по состоянию на 1 июля 2026 года исполнено 333 809 заявлений на общую сумму около 62,71 млн долларов США. Средства были переведены уполномоченным операторам для последующего зачисления на банковские счета заявителей.

Среди исполненных заявлений преобладают заявления, направленные на улучшение жилищных условий: 216 060 заявлений на сумму свыше 41,01 млн долларов США. В целях оплаты образования исполнено 117 749 заявлений на сумму 21,69 млн долларов США.

Напомним, получатель целевых накоплений (ЦН) вправе использовать всю сумму либо её часть. Невостребованная часть средств продолжает храниться на целевом накопительном счёте (ЦНС) в течение 10 лет. После этого неиспользованный остаток переводится на индивидуальный пенсионный счёт получателя для учета добровольных пенсионных взносов.

Наиболее востребованным направлением в рамках улучшения жилищных условий стало пополнение вклада в жилищные строительные сбережения для дальнейшего накопления (исполнено 211 474 заявления на сумму около 40,25 млн долларов США). Также средства были внесены в качестве первоначального взноса для получения ипотечного жилищного займа на приобретение жилища – 1 583 заявления на сумму 269,48 тыс. долларов США, в целях приобретения жилища в собственность по гражданско-правовым сделкам (окончательный расчет) – 1 081 заявление на

левых требований. При этом, согласно законодательству, начисленные юным казахстанцам суммы остаются в составе активов Нацфонда и продолжают инвестироваться. Благодаря дальнейшему инвестированию ежегодно сумма целевых требований каждого ребенка дополнительно прирастает за счет полученного инвестиционного дохода.

В результате совокупная сумма всех накопленных целевых требований (включая ежегодно дополнительно начисляемый инвестиционный доход) у ребенка, который участвует в программе:

- три года, составил 370 долларов 56 центов;
- два года, составил 263 доллара 93 цента;
- один год, составил 130 долларов 71 цент.

Информацию об участии в программе ребенка, не достигшего 18 лет, его родители и иные законные представители могут проверить по ИИН ребенка на сайте kids.enpf.kz, в личном кабинете на портале электронного правительства eGov.kz, а также в мобильных приложениях eGov Mobile и некоторых банков второго уровня.

В случае, если информация о целевых требованиях, начисленных детям за 2025 отчетный год, не отображается, то необходимо обновить документы в мобильных приложениях, следуя по пути:

- в приложении eGov Mobile: «Цифровые документы» - «Семья» - «Обновить список документов» - «Начисления

из НАЦФОНДА»;

- в мобильных приложениях банков второго уровня, например, в Kaspi.kz: «Госуслуги» - «Все документы» - «Обновить список документов» - «Начисления из НАЦФОНДА».

Отсутствие в личном кабинете законного представителя сведений о начислении целевых требований детям, достигшим либо достигающим 18-летнего возраста в текущем году, обусловлено тем, что целевые требования обрели статус ЦН и в связи с этим доступ к информации о них предоставляется непосредственно получателю ЦН (гражданину, достигшему или достигающему 18-летнего возраста в 2026 году). Указанные лица должны самостоятельно получать информацию о своих ЦН посредством их личного кабинета на интернет-ресурсах ЕНПФ либо электронного правительства, чтобы затем при достижении 18-летнего возраста обратиться к уполномоченному оператору для открытия банковского счета в долларах США и подачи онлайн-заявления на выплату ЦН для улучшения жилищных условий и (или) оплаты образования.

На сегодняшний день уполномоченными операторами являются:

- АО «Отбасы банк» (по жилью и образованию),
- АО «Народный банк» (по образованию),
- АО «Банк ЦентрКредит» (по образованию).

Со статистикой по несовершеннолетним детям - участникам целевых требований и совершеннолетним получателям ЦН, а также по использованию ЦН на жилье и (или) образование можно ознакомиться на сайте enpf.kz.

Пресс-центр АО ЕНПФ.

ҚҰРЫЛТАЙ | 23 тамыз

№ 4

Қазақстан Республикасының сайлау учаскелерінен тыс жерде дауыс беру

2026 жылғы 23 тамызда Қазақстан Республикасы Құрылтайының депутаттарын сайлау өтеді.

Денсаулық жағдайына, отбасының сырқат мүшесіне күтім жасау себебіне, сондай-ақ сайлау учаскелері құрылмаған шалғайдағы және қатынасу қиын аудандарда болуына байланысты дауыс беру күні сайлау учаскесіне келе алмайтын Қазақстан Республикасының азаматтары дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруге құқылы.

Ол үшін сайлаушы дауыс беру күні (2026 жылғы 23 тамыз) жергілікті уақытпен сағат 12:00-ден кешіктірмей, өзінің тіркелген аумағындағы учаскелік сайлау комиссиясына барып, болатын жері бойынша дауыс беруді ұйымдастыру туралы жазбаша өтініш беруі қажет.

Дауыс беру күні учаскелік сайлау комиссиясының мүшесі берілген өтініш негізінде және жеке басын куәландыратын құжатты ұсынғаннан кейін сайлаушыға дауыс беруге арналған бюллетень береді. Дауыс беруге арналған бюллетеньді алу фактісі өтініште сайлаушының қолымен куәландырылады.

Учаскелік сайлау комиссиясының бюллетеньді берген мүшесі оған өзінің қолын қояды, сондай-ақ сайлаушының өтінішіне қол қояды. Дауыс беруді өткізу кезінде сайлаушының ерік білдіру құпиясының міндетті сақталуы қамтамасыз етіледі.

Жаңару үшін дауыс бер!

Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясы.

№ 4

Голосование вне избирательных участков Республики Казахстан

23 августа 2026 года состоятся выборы депутатов Курултая Республики Казахстан.

Граждане Республики Казахстан, которые в день голосования не могут прибыть на избирательный участок по состоянию здоровья, в связи с уходом за больным членом семьи, а также проживающие в отдаленных и труднодоступных районах, где не образованы избирательные участки, вправе проголосовать вне помещения для голосования.

Для этого избирателю необходимо не позднее 12:00 часов местного времени дня голосования (23 августа 2026 года) подать в участковую избирательную комиссию по месту своей регистрации письменное заявление об организации голосования в месте его пребывания.

Член участковой избирательной комиссии в месте его пребывания в день голосования выдает избирателю бюллетень для голосования на основании поданного заявления и по предъявлении документа, удостоверяющего личность. Факт получения бюллетеня для голосования удостоверяется подписью избирателя в заявлении.

Член участковой избирательной комиссии, выдавший бюллетень, ставит в нем свою подпись, а также расписывается в заявлении избирателя. При проведении голосования обеспечивается обязательное соблюдение тайны волеизъявления избирателя.

Голосуй за обновление!

Центральная избирательная комиссия Республики Казахстан.

Об изменении подхода к осуществлению государственной гарантии сохранности пенсионных накоплений

В связи с поступившими вопросами по отмене государственной гарантии для получателей пенсионных выплат в части сохранности их пенсионных накоплений в размере фактически внесенных обязательных пенсионных взносов (ОПВ), обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ) с учетом уровня накопленной инфляции ЕНПФ комментирует следующее.

Государство гарантирует и регулирует.

Статья 217 Социального кодекса РК предусматривает, что с 1 января 2027 года «Государство гарантирует получателям пенсионных выплат сохранность обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов в едином накопительном пенсионном фонде в размере фактически внесенных обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов».

Гарантия сохранности пенсионных активов со стороны государства обеспечивается посредством регулирования деятельности ЕНПФ и частных управляющих инвестиционным портфелем (УИП), установления требований к инвестиционной деятельности как Национального Банка Республики Казахстан (НБРК), так и УИП, требований по диверсификации и снижению рисков при размещении пенсионных активов, и другими регуляторными нормами.

НБРК осуществляет управление пенсионными активами, придерживаясь целей, направленных на обеспечение сохранности пенсионных накоплений и получение долгосрочной реальной доходности.

УИП несет законодательно установленную ответственность

за доверительное управление пенсионными активами и в случае отрицательной разницы между номинальной доходностью, полученной УИП, и минимальным значением доходности, рассчитанным согласно требованиям регулятора, возмещает отрицательную разницу за счет собственного капитала УИП.

Государство обеспечивает многоуровневый контроль.

Система инвестиционного управления пенсионными активами остается под многоуровневым государственным контролем.

- Совет по управлению Национальным фондом (СУНФ), возглавляемый Главой государства, в части управления пенсионными активами - определяет основные направления инвестиционной политики, рассматривает предложения по повышению эффективности управления, рассматривает ежегодные отчеты о деятельности ЕНПФ.

- Правительство утверждает перечень финансовых инструментов, разрешенных к приобретению за счет пенсионных активов, находящихся в доверительном управлении НБРК.

- НБРК в целях обеспечения сохранности пенсионных накоплений и получения долгосрочной реальной доходности разрабатывает и утверждает инвестиционную декларацию ЕНПФ, осуществляет управление пенсионными активами.

При этом Социальным кодексом РК предусмотрен принцип солидарности и коллективной ответственности государства, работодателей и граждан в системе социального обеспечения, включая пенсионное обеспечение, как это принято в международной практике.

Участие вкладчиков в управлении пенсионными активами.

Статьей 40 Социального кодекса РК предоставлено вкладчикам право

на самостоятельное принятие решений по передаче своих пенсионных накоплений в управление УИП и/или сохранение их под управлением НБРК.

В сентябре 2026 года также вступают в силу законодательные изменения, предусматривающие расширение инвестиционных возможностей вкладчиков. Если сейчас вкладчики могут передавать в управление УИП до 50% обязательных и обязательных профессиональных накоплений и до 100% добровольных, то с осени они смогут передать в управление УИП как добровольные пенсионные накопления, так и накопления, сформированные за счет обязательных пенсионных взносов (ОПВ) и обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ), в полном объеме.

Вкладчик вправе самостоятельно выбрать один или несколько УИП, а также различные инвестиционные портфели, то есть инвестиционные стратегии для управления пенсионными активами, предлагаемые УИП, которые различаются по уровню риска, ожидаемой доходности и сроку инвестирования.

Для оценки эффективности инвестиционного управления УИП применяются композитные индексы (бенчмарк), отслеживаемые ведущими мировыми финансовыми компаниями, такие как MSCI и Bloomberg, а также индексы АО «Казахстанская фондовая биржа». УИП гарантируют установленный уровень инвестиционной доходности, и, если доходность окажется ниже рыночного бенчмарка, УИП обязан компенсировать разницу за счет собственного капитала.

Таким образом, вкладчики имеют право самостоятельно выбрать разных инвестиционных управляющих пенсионными активами и разные инвестиционные стратегии (портфели) по своим пенсионным накоплениям.

В условиях рыночных подходов к управлению пенсионными активами правовая и экономическая логика государственной гарантии на уровне инфляции утрачивает свое значение.

Обеспечение прозрачности управления пенсионными активами.

Единым инфраструктурным институтом на пенсионном рынке является ЕНПФ, 100% акций которого принадлежат правительству. С реализацией вкладчиками права передачи в управление УИП своих накоплений институциональная задача ЕНПФ возросла. ЕНПФ – общий учетный и информационный центр для всех вкладчиков, оператор их индивидуальных пенсионных счетов вне зависимости от того, кто управляет активами (НБРК и/или УИП по выбору вкладчика).

ЕНПФ обеспечивает доступные услуги и сервисы, связанные с управлением пенсионными активами, полностью отражая информацию о накоплениях граждан в выписках в режиме «24/7». Кроме того, для вкладчиков ЕНПФ запущена информационная интернет-платформа (invest.enpf.kz) как современный цифровой ресурс, предоставляющий возможность сопоставлять результаты по управлению активами всех управляющих (НБРК и УИП). Invest.enpf.kz предоставляет доступ к информации о доходности, позволяет в динамике по заданному диапазону периодов сопоставлять данные по управляющим активами и их портфелям.

Таким образом, накопительная пенсионная система и пенсионное обеспечение казахстанцев в целом остаются под регулированием, контролем и ответственностью государства. При этом возрастает значение других участников – работника и работодателя – в формировании пенсионных сбережений в соответствии с международной практикой.

Пресс-центр АО ЕНПФ.

Күні кешегі бір отырыста пайғамбар жасындағы атаның «екі немерем көзден кетті» деп тосыннан бастаған сөзіне бәріміз аңтарылып қалдық. «Телефон бөле болды...» деп әрі қарай жалғастырды, әңгіменің төркіні түсінікті болар. Расында, бүгінде баламызды кімдер тәрбиелеуде, өзіміз бе, өзгелер ме? «Әрине өзіміз!» деп ауыз толтырып айта аламыз ба? Ендеше, неліктен бұл мәселе бүгінде өзекті өртеп, көзден айырып жатыр? Азаннан кешке дейін ұрпақ тәрбиесі айтылып-ақ келеді. Алайда, үйде, көшеде, емхана, асхана, жол - жөнекейде буыны қатпаған баланың екі көзі анасын емес, телефонды іздеп, қолына бермесе жылап қоя беретініне екі көзіміз куә, бірақ, соған ден қойып, мән бермейміз. «Мультфильм көрсін» деп жанды жұбатамыз, құлақты тыныштатамыз. Алайда, ұрпағымыз көзіміздің шырағы ма, ғаламтор шырмауында ма? Күні мен түнін әлеуметтік желіге байлайтын ұл - қызымызға ұлағат болатындай өзіміз қандай амал жасап жүрміз? Балалар контентін молайтқан дұрыс па, интернеттен ажыратқан дұрыс па? Жалпы, ғаламтордың ғаламатынан қалай арыламыз, экран алдындағы балалар мәселесін қалай шешеміз, осыған тоқталайық.

Бұрын дала баласына алақандай ауылдың ақсақалды атасы, ақ жаулықты әжесі, тақиялы әкесі, текті анасы, мәдениетті мектебі, мәртебелі мұғалімі ықпал етсе, қазіргі қала баласына танымдық теледидар, ғажайып ғаламтор, модернді мультфильмдер, озық онлайн ойындар қызық. Әйелдерге пысық психолог, кәсіби коуч, белсенді блогер, өрелі өнер адамы серпін берсе, ерлер жағы ежелгідегі әтештердің ұрысындай, сенімді спортшыларға ақша тігетін болды яғни ойын құмарлықты осы жерден бастауда. Бұл аздай, үйдегі баласы ғаламтор кеңістігінде емін - еркін сайрандауы үшін, қолдарына қолақпандай кірпіш телефонды ұстатты. Содан болар, кейінгі кезде өз баласына өзі ие бола алмай шағымданушы әке - шешелер қатары тізіле бастады. Өкінішке орай бұл шындық, оған тура қарайық. Біліңіздер, баланың бірінші ұстазы - әкесі мен анасы яғни әрбір сөзі, мінезі, қылығы, ісі, амалы, әрекеті, тұрмысы, салты ақ қағазды сана-сына түсетін сиясы қанық алғашқы жазулар. Содан кейін досы, жан - жағы, айналасы, ортасы бағыт - бағдар. Осы тұста ата - ананың жіберетін бірінші қателігі - «баланы мектеп тәрбиелейді» деген ойы. Айналайын ата - ана, баладан бұрын өзіміз қателеспейік, мектеп - білім ордасы, мұғалім - білім иесі, тәртіпке бағыттаушы. Бұдан басқаға міндетті де, жауапты емес. Сол сияқты, баланың досы - кез келген ортаға бейімдеп, жақсы - жаманды сіңіртіп, дағдыландырушы. Бұл да жіті қаралатын мәселе. Дегенмен, ғаламтор балаға не беріп жатыр? Қазір «Балалы үй - базар, баласыз үй - мазар» дегеннің дәуірі өтті. Өйткені, таңның атысы, кештің батысы шуылы басылмайтын үйде тыныштық орнаса, Құдай ұрды, сол үйдің балалары ноқтасыз желіге байланды дей беріңіздер. Жуырда мына бір көрініске тап болдым яғни TikTok желісінде 1000-ға жуық адамға қазіргі келіндер мен енелер жайлы шайпау әңгімемен қарқынды стрим жасап отырған жас келіншектің артқы жағына көзім түсті. Кішкене қыз баласы құлағына қуатты құлаққапты киіп алып, ноутбукқа телміріп отыр. Ол не көріп, әлемнің қай бұрышында, кімге ұйып, кімді тыңдап отыр, онымен анасының шаруасы жоқ, жұртқа ақыл айтып сайрап отыр. Бұл жерде бәріміз «мультфильм көріп отырған болар» деген ойға шоғырлануымыз мүмкін. Алайда, жасы 10-ға жетпейді, Құдайдың берген күш - қуатын интернетке жұмсауы - көз майын тауысуы, уақытын сысырап етуі. Біліңіздер, бала үшін ғаламтор көктегі айға, аспандағы жұлдызға, ғарыштағы ғаламатқа тең шартарап яғни өзін бейтаныс әлемге саяхаттаушы ретінде сезініп, ұтыскер ретінде көруі ықтимал. Бұған дер кезінде шектеу қойылмаса, балаға ата - ана авторитет болмай қалады. Жылы ұясын, мектебін, мұғалімін, достарын ұмытса, ғаламтор басты құндылығына айналуы әбден мүмкін. Одан мінезі мен өмірге деген көзқарасы қалыптасады. Бір сөзге жиганда, ғаламтор ғаламат ұстазы болады. Сол үшін бүгінгі ата - анадан қайталап сұраймын, балаңызды кім тәрбиелеп жатыр, өзіңіз бе, әлде өзгелер ме?

Ата - ананың жіберетін екінші қателігі - балаға отырып алып ақыл айту әрі оны тәрбие деп түсінуі, сөйлейтін сөзі, істейтін ісі, мінезі, қылығы, жүрісі, тұрғысы, киім киісі баласына үлгі екенін білмеуі. Салқын ой, құрғақ ақыл бозға жұқпайды әрі тәрбие амалмен жүзеге асады. Ата - ана ең жақын досындай баламен сырлас болмаса, бір табан қалыс қалады, тәртіпке үйретпесе, бәрінен кеш қалады. Біліңіздер, баланың бағдары ата - ана

болмаса, көрінгеннің көшіне ілесіп жүре береді. Ал, бала үлкен бір кітапты оқып шыққандай, ата - анадан бәрін көріп, біліп шығуы тиіс. Сол үшін қазақ баласының әрбір әке - шешесіне айтарым, сіздер ұрпағыңызға үлгі болмасаңыздар, Құдайға шағым айтпаңыздар. Әсіресе, ғаламды уысына жиған ғаламтор орындарыңызды басады. Баланың сөзге құлақ аспауы да дәл осы тұстан басталады.

Шексіз интернетті шегімен қолданған жөн. Иә, кез келген уақытта білім мен ғылым көздерін табу, қабілетті арттыру, зейінді жаттықтыру, жақсы дағдылар қалыптастыруға пайдасы мол. Алайда, шексіз екен деп, шамадан тыс қолдану жақсы емес. Мұның да пайдасыз тұсы бар яғни баладан бастап үлкендерді еріксіз елітетін онлайн ойындар. Оның ішінде баланың қандай әсер алып жатқанын білмейміз. Бір білерім, оқуы нашарлайды, демалысы азаяды, ұйқысы бұзылады, көз жанары талады, зейіні шашырайды, қабілеті төмендейді, рухы шаршайды, жүйкесі жұқарады. Бұл ештеңе емес, жуырда жекеме шыққан бір ананың жан айқайына куәмін. Он үш жастағы қызы TikTok желісі арқылы трансгендерлерді күні - түні көріп, олардың арсыз қылықтарына өтіп, өз - өзіне қастандық жасаған. Бұл баланың бақылаусыз қалуы, білместікке өтуі, жаманды қабылдауы, оны дұрыс көруі. Бұдан басқа агрессия мен кибербуллингке тап болуы, жасына сай емес контенттерді көруі жүйкесіне, мінезіне, өміріне әсерін тигізеді. Бәрінен бұрын, ғаламтордың қасіреті - соған тәуелді болуы. Сол үшін әрбір ата - анаға ұсынарым - баламен үнемі ашық сөйлесіп, жиі диалог құрып, түсінігіне сай интернеттің пайдасы мен зиянын айтып, дұрыс қолдануға бағыттаса екен деймін. Тіпті, қолдану уақытына шектеу қою, қауіпсіздік фильтрін орнату, немесе қажет болғанда қолдану, не болмаса бірге пайдалану да артық емес. Мұндайда ата - ананың өзі телефонға үйір болмауы - балаға үлгі.

Қазір сәбиден бастап бес жасар баланы экран алдынан көп көреміз, оның зиянына мойын бұрмаймыз. Балалық шақ - нағыз асыр салып ойын ойнайтын кез. Қазіргі балалар керісінше, далаға шықпайды, ауылды ұмытты, кітап оқымайды, лагерь бармайды, ойын ойнамайды, телефон шұқылайды, бала да тыныш, үйдің іші де тыныш. Сондай-ақ, көшеде, емхана, шаштараз, кафе, көпшілік орындарда жылаған баланың көңілін аулап, назарын аударып, ауызын жабу үшін алдына телефон ұсыну дәстүрі пайда болды. Құйтақандай балаға әлі келмей ме, жұбатуға еріне ме, әйтеуір, мұны уату тәсілі ретінде пайдаланады. Сіздерге өтірік, маған шын, немере бағып отырған жас әжемен бейне қоңырау арқылы сөйлескенде, артқы жағынан баланың тасыр - тұсыр жүгіргені, күліп - ойнағаны, заттарды төгіп - шашқаны, үйдің астан - кестенін шығарғаны, «далаға шығам» деп қырғи қабақ танытқаны, оған әжесінің күйіп - піскені байқалатын. Кейін дыбыстар бірте - бірте азайып, естілмей қалды. Соңында «Немереме бір рет телефон көрсетіп едім, содан шығара алмай әлек болып жүрмін» деді. Көңілге тимесін, кеше ғана дүние есігін ашқан балаға телефон ұсыну - ақымақтық. Елімізде психикалық дамуы, сөйлеуі кешеуілдеген балалар саны өршіп тұр, неге, себебін анықтадық па? Өйткені, баламен қарым - қатынас

ЭКРАН АЛДЫНДАҒЫ БАЛАЛАР

азайды, «тыныш болсын» деп экранды алдына тоса салады. Әрине, бұдан басқа биологиялық, медициналық себептер баршылық, алайда, түпкі себебіне осы екеуі негіз. Мәселен, тоғыз ай анасының жүрегін тыңдаған бала бөгде тілдегі экранды көреді. Миы қабылдауы мүмкін, бірақ, тілін түсінбейді, сөйлесе алмайды, диалог құра алмайды, тек пассивті тыңдаушы болады. Яғни баланың тілі қозғалысқа түспейді, сөйлеу қатынасы шектеулі. Бала робот емес, керек кезде батырмасын басып сөйлететін, керек еместе өшіретін. Сол үшін бүгінгі жас ата - анаға айтарым, баланың дамуын құрсақтан бастаңыздар, бала бәрін іште жатып сезеді, естиді, ұғады, түсінеді. Ал, жарық дүниеге келгенде алдарынан телефон, планшет, теледидар шығады. Бұл техникалар болмаған дәуірде:

Әлди, әлди ақ бөпем,
Ақ бесікке жат бөпем,
Ай арбамен жетіпті,
Күн ұйқыға кетіпті.
Жұлдыз кіріп кетер деп,
Қақпаларын бекітті.
Лә илләһә иллалла,
Иллаллада пайда бар.
Мұхаммедтің үмбеті,

Осындай бала кімде бар? - деп, аналарымыз бесік жырымен белеске шығарды емес пе?

Үйдегі бала интернетті қолдану ретін білмесе, демек, отбасыда тәртіп жоқ деген сөз. Сол үшін, ғаламтор уақытына шектеу қою керек яғни сабағына қажет материалды іздеп табуға 40 минут, 1 сағат жеткілікті. Ал, жасөспірім мен жеткіншекке 1,5 сағат әрі жауапкершілікке үйренгені жөн. Сондай-ақ, жеке деректерді жарияламау, белгісіз сілтемеге өтпеу, бөгде адаммен сөйлеспеу, кибербуллинг, жалған ақпарат туралы білуі тиіс. Кибербуллинг - интернет арқылы біреуді мазақтау, қорлау, қорқыту, мұны баланың өзі жасамауы әрі соған ұрынбауы керек. Себебі, жарақаты дерттен де ауыр, өз - өзіне қол жұмсауына ықтимал. Мұның бәрі баланың қауіпсіздігі үшін жасайтын ата - ананың жауапкершілігі. Сол сияқты, бозбаланың интернетті пайдалануы дұрыс, бірақ, саналы қолданушыға айналуы үшін, бәрібір қадағалауды қажет етеді, 2 сағат жеткілікті. Дәл осы тұста ата - ана мен бала арасында жалған сұлулық, алаяқтық схемалар, ақпаратты сүзгіден өткізу, сыни көзқараспен қарау бағытында пікір алмасулар өте - өте қажет. Және ең бастысы, интернет досы, дұшпаны, ұстазы, сөйлеп тұрған тірі адам емес, бар болғаны нейрожелі екенін ұғынғаны жөн.

Ал, енді түнімен түрлі әлеуметтік желіге жіпсіз байланатын ұрпағымызға ұлағат болатындай өзіміз қандай амалдамыз? Мысалы, бала әкесінің бір ісін, анасының бір қылығын іліп алады, ағасына еліктейді, інісінен үйренеді яғни бала келешегіне қажетті эмоцияны жанұясынан алады. Мысалы, кешкі дастархан басында тірі әңгімелер айтылса, бала телефонға, теледидарға емес, әкесіне қарап, кітапқа үңілер еді. Ал, әке - шеше кітап оқыса, бала білімде жарыскер, ғылымда жеңіскер болар еді. Телефон уақытын шектеу отбасының дәстүріне айналса, бала оны тыйым емес, тәртіп дер еді. Ақылды ойлы әңгімемен, әсерлі хикаямен, тамаша оқиғамен, керемет мысалдармен жеткізсе, балаға бұл сіңімдірек әрі өтімдірек болар еді. Бос уақытты баламен бірге жоспарласа, қызықты, пайдалы, алу-

ан түрлі етсе, спорт, қолөнер, театр, тағы басқамен толтырса, телефонға уақыт қалмас еді. Ата - ана күніге таң мен кеште алақан жайып, Құдайына қайырылып, дұғасын жасаса, барына шүкірлік етсе, үй іші бұған да дағдыланар еді. Яғни баланың рухына қорек беретін ата - ананың жанды, мәнді істері - баланың өміріне ұлы тәжірибе. Сондықтан, баламыздың өмірі экранның алдында өтпесін ағайын, бұл уақыт қайтып оралмайтын жел тәрізді.

Балалар контентін көбейту керек пе, әлде телефоннан толық ажыратқан дұрыс па? Қазір бала түгілі, үлкендер телефоннан ажырамайды. Өйткені, сан алуан ақпараттардың көзі, оқу, білім, ғылым, таным, жер жаһанмен байланысу осы телефонда болып тұр. Сананы жаулап, тартымды дүниеге айналғаны сонша, таңнан тықылдап оятады, түннің бір уағына дейін көз майды тауысады. Өзі сағат, күнтізбе, фотоаппарат, банк, кітапхана, жұмыс, әйтеуір бесаспап. Ақпаратты заматында зу еткізеді, ағайынмен демде байланыстырады, қарым - қатынасты жеңілдетеді, түрлі деңгейдегі қызметтері тағы бар. Бірақ, уақытты жұтады, көзді құртады, ойлаудан қалдырады, меңіреу етеді, осы жағын да ескерген жөн. Олай болса, телефоннан қалай алыстаймыз, не істеу керек? Телефонға байланатын өзіміз, онымен қарым - қатынасты реттейтін де өзіміз. Яғни телефонды бір жаққа ысыру, оған уақыт арнамау, түрлі әлеуметтік желіге кірмеу, ояна сала телефонға жүгірмеу, отбасымен таңғы ас ішу, сабаққа, жұмысқа дайындалу, кешкі аста өткізген күнді бөлісу, хал - жағдай білісу, ертеңді жоспарлау, телефонды өшіріп жату - тәртіп. Сондай-ақ, шынайы қарым - қатынасқа көшу отбасыға өзгеріс әкеледі яғни бос уақытта ағайын - туыспен араласу, үйлеріне бару, кемтігіне жәрдемдесу, шаруаларына көмек беру, ұйымшылдық таныту - балаға өнеге. Кем дегенде, аптаның екі күнін телефонсыз өткізу - миды тынықтыру, «телефонсыз мүмкін емес» деген ойды санадан өшіру, тәуелді болмауға қадам жасау. Әрине, «Баланы заманына қарай өсір» деген тағлымды да ұмытпағанымыз жөн. Сол үшін, балаға интернетті дұрыс пайдалануды үйрету әлдеқайда абзал. Мұндайда сапалы рухани контенттерді көбейткен дұрыс. Әсіресе, қазақ тілді мультфильм, ертегі, мәнді бағдарлама, танымдық ойындардың көбірек болғанын құптаймын. Бәрінен бұрын, балаға шынайы өмірді маңызды етіп көрсету. Мысалы, спортқа бұру, суда жүзу, қазақша күрес, қашықтыққа жүгіру, садақ керу, жамбы ату, бәйгеге шабу, көкпар тартысу, аударыспақ, тоғызқұмалақ, асық атысу. Сондай-ақ, табиғатқа шығу, таза ауада серуендеу, сурет салу, әуен тыңдау, өлең оқу, ән айту, домбыра шерту, өнерге тарту. Осы жерде ескеретін мәселе - баланы еңбекке баулу. Бұл баланың келешегіне аса қажет, осыған мән беру керек. Демек, ана тілде сөйлейтін, салт - дәстүрді дамытатын, әдеп - ғұрыпты жалғайтын, білімді, білікті, дарынды, талантты, жан - жақты ұрпақ өсіру үшін интернеттің аса бір қажеті шамалы. Сондықтан, қадірменді әке мен құрметті аналар, тал шыбықты егетін өзіміз, оны түзу өсіретін де өзіміз. Ұрпағымыз ұлы дүниелердің басында болсын ағайын.

Н. БАЙЖІГІТҰЛЫ.
Астана, «Ырыскелді қажы»
мешітінің бас имамы.

Ғасырлар сырын сақтаған-Сарқан

Сарқан ауданы— Алматы облысының солтүстік-шығысында орналасқан әкімшілік-аумақтық бөлік. 1928 жылы құрылған. Алғашында аудан орталығы “Лепсинск” (Шұбарағаш) деп аталды. 1935 жылы аудан орталығы Сарқантқа көшірілді. Жер аумағы 10,4 мың км², тұрғыны 47,2 мың адам (2004). Аудан аумағындағы 38 елді мекен 12 ауылдық, 1 қалалық және 1 кенттік округтерге біріктірілген. Ауданның оңтүстік-шығыс, шығыс бөлігі таулы келген, солтүстігі, солтүстік-батысы мен батысы аласа қырат, төбелерден тұрады. Басқа бөлігі жазық. Оңтүстік-шығысы Қытаймен шектеседі. Жер қойнауынан бентонит кені (Үлдерсай), құрылыс материалдары, натрий сульфаты бар.

Климаты континенттік. Жылдық жауын-шашын мөлшері тау етегінде 450 — 550 мм, таулы өңірде 700 — 800 мм. Лепсі, Басқан, Теректі, Сарқан, Ақсу өзендері ағып өтеді. Ауданның жазық өңірінде Жасылкөлі бар. Жазық келген солтүстік, солтүстік-батыс бөлігінің топырағы сұр, сортаңды сұр, құмды, құмайтты сұр, орталық өңірінде қоңыр, қызғылт қоңыр топырақ қалыптасқан. Тау бөктері мен аңғарларда қызғылт-қоңыр, қара топырақ басым. Қазақстанның “Қызыл кітабына” енгізілген өсімдіктер: Жоңғар бәрбісі, көктем жаргүлі, қаражемісті итжүзім, марал түбірі, Виттрок рауғашы, қызғылт радиолла, ақшыл сиягүл, Шренк қызғалдағы өседі. Шөлді, шөлейтті өңірде қасқыр, түлкі, борсық, қоян, ақбөкен, елік, жабайы шошқа, ондатр, таулы бөлігінде қоңыр аю, тау ешкісі, арқар, марал, суыр, т.б. кездеседі.

Өткен дәуірдің дүр дидарын көргіңіз келсе, музейге барыңыз. Шежірелі ғасырдың шекпенін иығына асып, шындықтың мұңын шерткен мұралы мекеме жаныңызды бір серпілтіп тастайды. Сондай бір тағылымды нысан – Сарқан ауданының тарихы музейі. Ауылдың іргесінде орналасқан аяулы шаңыраққа арнайы ат басын бұрып, бабадан жеткен жақұт жәдігерлерді көзбен көріп қайтыңыздар!

К.БОЛАТ,

Сарқан ауданының тарихы музейінің экскурсия жетекшісі.

Библиография – кітаптар туралы ғылым

Сарқан аудандық кітапханасында 22 шілде күні кітапхана мамандарының кәсіби шеберлігін арттыру, библиографиялық қызметтің маңызын насихаттау және үздік тәжірибелерді анықтау мақсатында «Үздік библиография – 2026» атты аудандық байқау жоғары деңгейде ұйымдастырылып өтті.

Байқау барысында қатысушылар библиографиялық көрсеткіштерді әзірлеу, ақпараттық-библиографиялық құралдарды таныстыру, оқырмандарға ақпараттық қызмет көрсетудің заманауи әдістерін ұсыну, шығармашылық жобаларын қорғау бағыттары бойынша өзара бақ сынасты. Қазылар алқасы әр қатысушының кәсіби дайындығын, шығармашылық ізденісін, материалдарының мазмұндылығы мен безендірілу сапасын жан-жақты бағалады.

Байқау қорытындысы бойынша: I орын – Идирис Назым; II орын – Насырова Жанаргүл; III орын – Ахметжанова Самал иеленді.

Жеңімпаздар арнайы дипломдармен және бағалы сыйлықтармен марапатталды. Байқауға белсене қатысып, өздерінің кәсіби ізденісі мен шығармашылық қабілеттерін көрсеткен барлық қатысушыларға Алғыс хаттар табысталды. Өзінің ізденімпаздығы мен кәсіби шеберлігін көрсіп I орын иеленген Идирис Назым облыстық байқауға жолдама алды.

Бұл байқау кітапхана қызметкерлерінің кәсіби біліктілігін жетілдіруге, библиографиялық жұмыстың сапасын арттыруға және тәжірибе алмасуға зор мүмкіндік берді. Сонымен қатар, кітапхана ісіндегі жаңашыл идеяларды қолдап, библиографиялық мәдениетті дамытуға серпін берген маңызды шаралардың бірі болды.

Сарқан аудандық кітапханасы алдағы уақытта да кітапхана мамандарының кәсіби дамуына бағытталған осындай тағылымды іс-шараларды дәстүрлі түрде жалғастырып, кітапхана саласының дамуына өз үлесін қоса бермек.

Л.ҚҰЛЫМБЕТОВА,

аудандық кітапхана библиографы.

•Еске алу

САҒЫНЫШҚА АЙНАЛҒАН ЖАРҚЫН БЕЙНЕ

Адам өмірден өткенде артында мал-мүлік емес, жүректерде қалған ізгі ізі, жақсы аты мен жарқын бейнесі қалады екен. Бүгін біздің жүрегімізге ең жақын, жанымызға ең қымбат жанның бірі – аяулы сіңліміз Анардың арамыздан кеткеніне бір жыл толып отыр.

Бір жыл өтті... Бірақ көңіл әлі де сенгісі келмейді. Кейде есік ашылып, күлімдеп кіріп келетіндей көрінеді. Кейде телефон шалып, өзінің жайдары үнімен амандық сұрайтындай болады. Бірақ бәрі сағынышқа айналған тәтті естеліктер ғана...

Анар табиғатынан ерекше мейірімді жан еді. Оның жүрегінде ешкімге деген өкпе де, реніш те болмайтын. Бар адамға жақсылық тілеп жүретін. Өзінің қуанышынан өзгенің қуанышын жоғары қоятын кең жүректі жан болатын. Біреудің көңілін көтерсе қуанып, мұңын бөліссе жеңілдеп қалатын адам еді.

Ол қарапайымдылықтың, кішіпейілдіктің, адамгершіліктің нағыз үлгісі болды. Өзін ешқашан алға шығармайтын. Қандай ортада болса да адамдарды сыйлап, құрметтеп жүретін. Оның жанында жүрген әр адам жылылық пен мейірімді сезінетін.

Анар барған әулетінің де мақтанышы болды. Ата-енесіне құрмет көрсетіп, олардың ақ батасын алған ибалы келін еді. Қайнаға-қайындарына сыйлы, туыстарына қамқор болды. Отбасының бірлігін бәрінен жоғары қойды. Халқымыз «Жақсы келін – әулеттің ырысы» дейді. Анар осы сөздің мәнін өмірімен дәлелдеп кеткен асыл жан болатын.

Жары Серікханмен бірге шаңырақтың шаттығын сақтап, балаларының бақыты үшін еңбек етті. Ұлдарының қуанышын өз қуанышындай көріп, немерелерінің күлкісінен бақыт тапты. Ана жүрегінің мейірімін, әйел затының даналығын,

келіннің инабатын бойына сыйдырған жан еді.

Оның үйіне келген әр адам ерекше ықыласқа бөленетін. Дастарханы жиылмайтын, қабағы түйілмейтін. Қонақ келсе қуанып, барын алдарына тосатын. Ақ дастархан басында айтылған әңгімелер мен шынайы күлкілер бүгінде жүректі сыздататын қымбат естеліктерге айналды.

Біз бүгінде Анарды жоқтап қана отырған жоқпыз. Біз оның өмірін, адамдық болмысын, жақсылығын еске алып отырмыз. Өйткені жақсы адам өмірден кеткенімен, оның мейірімі өлмейді. Оның жүрекке қалдырған жылуы сөнбейді.

Анардың жарқын жүзі, жылы сөзі, ақ көңілі біздің жадымызда мәңгі сақталады. Ол біздің өмірімізден кеткенімен, жүрегімізден кеткен жоқ. Сағынышымыз күн сайын артып келеді. Кейде көзден жас емес, жүректен жас ағады екен...

Асыл сіңлім! Сенің күлкің, сенің мейірімің, сенің ақ жүрегің біз үшін әрдайым қымбат болып қала береді.

Жаның жәннатта шалқысын. Жатқан жерің жайлы, топырағың торқа болсын. Сенің жарқын бейнең мен жақсы атың туған-туыс, достарың жүрегінде мәңгі жасайды.

Сағынышпен еске алушылар:
әке-анасы, нағашылары, әпке-бауырлары, жары Серікхан, балалары, келіні мен немерелері.

Райхан АБЫЛМАНСҰРҚЫЗЫ,

«Абай» журналының директоры-арт-редакторы,
«Құрмет» орденінің иегері.

Аптап ыстықтан қалай қорғануға болады?

Ыстық күндері өз денсаулығымызға ерекше көңіл бөліп, сақтық шараларын сақтау маңызды.

Ең алдымен, күннің ең ыстық уақыты – сағат 11:00 мен 17:00 аралығында ұзақ уақыт сыртта жүрмеуге тырысқан жөн. Егер сыртқа шығу қажет болса, ашық түсті, жеңіл әрі табиғи матадан тігілген киім киіп, міндетті түрде бас киім мен күннен қорғайтын көзілдірік таққан дұрыс. Бұл күн сәулесінің зиянды әсерін азайтып, дененің қызып кетуінен қорғайды.

Аптап ыстықта ағза көп сұйықтық жоғалтатындықтан, жеткілікті мөлшерде таза су ішу өте маңызды. Шөлдемеген жағдайда да аз-аздан су ішіп тұрған дұрыс. Ал тәтті газдалған сусындар, кофе мен алкогольді шектеу қажет, өйткені олар ағзаның сусыздануын күшейтуі мүмкін.

Тамақтану тәртібіне де назар аудару керек. Ыстық күндері майлы және ауыр тағамдардың орнына көкөніс, жеміс-жидек, айран, салқын сорпа сияқты жеңіл әрі дәруменге бай тағамдарды тұтынған жөн. Мұндай тағамдар ағзаның күш-қуатын сақтап, ас қорыту жүйесіне салмақ түсірмейді.

Үй ішінде де салқындықты сақтау маңызды. Күндіз күн сәулесі тікелей түсетін терезелерді пердемен жауып, таңертең және кешке бөлмені желдеткен дұрыс. Мүмкіндік болса, желдеткіш немесе кондиционерді пайдалану пайдалы. Сонымен қатар ауыр дене еңбегі мен спорттық жаттығуларды таңертең ерте немесе кешкі салқын уақытта орындаған жөн.

Аптап ыстық кезінде балалар, қарт адамдар және созылмалы ауруы бар жандар ерекше күтімді қажет етеді. Олардың жағдайын жиі бақылап, жеткілікті су ішіп жүргеніне көз жеткізу керек.

SHARQAN

Құрылтайшысы:
"Сарқан газеті" ЖШС директоры
ИГИМАН Жомарт Мақатұлы

Бас редактор:
ЖЕҢІСХАН Партия

Меншік иесі: "Сарқан газеті" жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

Газет Қазақстан Республикасы ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде 2019 жылғы 30 қазанда тіркеліп, №KZ46VPY00016564 куәлігі берілген.

Редакцияның мекен-жайы:
041500 Сарқан қаласы Тәуелсіздік көшесі, 117
Телефон: 2-20-47, 2-23-53
e-mail:
lgiman01@mail.ru

Таралымы: 3009
Осы шығарылымның таралымы: 3009
Газет индексі: 35202,15202
Офсеттік басылым 1 баспа табақ
Газет аптасына бір рет жұма күні қазақ және орыс тілдерінде шығады.

Жарнама мен хабарландырулардың мәтініне жарнама беруші жауапты.

Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.

Газет «Ербол - Али» ЖШС баспаханасында (Тәуелсіздік, 108) басылады.